

DIAK

Max Vuorinen

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, 2024

**"Vertaistuki on syli, hengähdystauko,
lämpöä ja lempeyttä"**

**Kyselytutkimus sukupuolivähemmistöön kuuluvien
nuorten vertaistuesta Haaveleirillä**

TIIVISTELMÄ

Max Vuorinen

"Vertaistuki on syli, hengähdystauko, lämpöä ja lempeyttä": Kyselytutkimus sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten vertaistuesta Haaveleirillä

46 sivua, 1 liite

Syksy 2024

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Haaveleiri on vertaistukileiri 15–21-vuotiaille sukupuolivähemmistöihin kuuluville ja sukupuoltaan pohtiville nuorille. Opinnäytetyön tilaavina tahoina toimivat Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisotyö Snellu ja Espoonlahden seurakunnan nuorisotyö. Leirin järjestäjätahoina ovat toimineet yhteistyössä myös Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus SMOK, Espoon tuomiokirkkoseurakunta ja Leppävaaran seurakunta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitkä tekijät ovat edistäneet vertaistuen muodostumista Haaveleirillä sekä millä tavoin toiminnan mahdollistama vertaistuki on näkynyt osallistujien arjessa leirin jälkeen. Opinnäytetyön tavoitteena on tukea tilaajien ja niiden kanssa yhteistyössä Haaveleiritointaa järjestävien tahojen kehittämistoimintaa.

Tutkimus toteutettiin anonymyminä verkkolomakekyselynä, joka tehtiin Webropol-verkkokyselytyökalulla. Kyselyyn osallistui 18 vastaajaa. Kyselyn tuloksissa ilmeni, että toiminnassa on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta luottamukseen, turvalliseen ilmapiiriin sekä myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyvillä tekijöillä. Kyselyyn osallistuneille Haaveleiritointaan osallistumisella on ollut arkeen kantautuva merkitys, joka on näkynyt yhteisöllisyyden kantautumisena, arjen voimavarojen vahvistumisena ja konkreettisten resurssien vahvistumisena.

Opinnäytetyö antaa näkökulman kohdennettuun nuorisotyöhön ja suomalaisen sateenkaarinuorisotyön kenttään. Sen tulokset alleviivaavat kohdennetun nuorisotyön sekä arvostavan ja sensitiivisen ammattiosaamisen merkitystä.

Asiasanat: vertaistuki, erityisnuorisotyö, sukupuolivähemmistöt

ABSTRACT

Max Vuorinen

“Peer support is an embrace, a respite, warmth and gentleness”: A survey of peer support of gender minority youth at the Haave camp

46 p., 1 appendix

Autumn 2024

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services, Christian Youth Work

The Haave camp is a peer support camp for gender minority youth and for youth reflecting on their gender between the ages of 15–21. The thesis was commissioned by Snellu, the specialized youth work centre of the Lutheran Church in Helsinki, and the youth work of the Espoonlahti Parish. The camp has been organised together with the Gender Diversity & Intersex Centre of Expertise GDICE, Espoo Cathedral Parish and Leppävaara Parish.

The aim of the thesis was to study what factors have furthered the forming of peer support at Haave camp and the ways in which the effects of the attendees' experiences of peer support at the camp have emerged in their day-to-day lives after the camp. The thesis aims to provide support to organisers of the Haave camp in their development work.

The study was conducted as an anonymous online survey, which was carried out on the Webropol online survey platform. 18 respondents participated in the survey. The survey results showed that a safe camp experience had been successfully achieved in the camp work through factors of mutual confidence, of a safe social atmosphere and of positive and fair treatment and camp leaders' actions. The Haave camp has had an impact carrying into the day-to-day life of the respondents of the survey, in the forms of a continued sense of community, the strengthening of day-to-day resources and the strengthening of tangible resources.

The thesis gives an insight into specialised youth work and the field of LGBTQ youth work in Finland. Its results highlight the importance of specialized youth work as well as appreciative and sensitive professional competence.

Keywords: peer support, specialised youth work, gender minorities

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	4
2 HAAVELEIRIN TAVOITTEET, RAKENNE JA TOIMINTA.....	5
3 HYVINVOINTI JA TRANSNUORTEN HYVINVOINNIN HAASTEET	7
3.1 Vähemmistöstressi, sukupuoliristiriita ja sukupuolidysforia	8
3.2 Julkinen asenneilmapiiri	9
3.3 Arkiympäristön asenteet	11
3.4 Moninaisuusosaamisen puute	12
4 TRANSNUORTEN HYVINVOINTIA TUKEVAT VOIMAVARATEKIJÄT	13
4.1 Turvallisuus, turvallisemman tilan periaatteet.....	14
4.2 Sukupuolisensitiivisyys ja yhdenvertaisuus	15
5 OSALLISUUS JA VERTAISTUKI HAAVELEIRITOIMINNASSA	16
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA YHTEISTYÖKUMPPANIT	18
7 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT	20
7.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen kyselytutkimus.....	20
7.2 Kyselytutkimuksen mittarit ja niiden perusteet.....	23
7.3 Aineiston keruu ja kohderyhmän tavoittaminen.....	26
7.4 Analyysimenetelmät	27
8 TULOKSET	29
8.1 Turvallinen leirikokemus	29
8.2 Haaveleirin tarjoama tuki	35
9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYTEEN JA LUOTETTAVUUTEEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET	41
9.1 Aineiston luotettavuus, käsittely ja tietosuoja	41
9.2 Tutkimusyhteistyö ja työelämäyhteistyötahot	43
10 POHDINTA	43

LÄHTEET	47
LIITE 1. Kyselylomake.....	51

1 JOHDANTO

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sateenkaarityö, eli seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kanssa tehtävä työ alkoi Kallion seurakunnassa vuonna 1999 vastauksena seurakuntalaisten pyyntöön (Helsingin seurakunnat, 2019). Monessa seurakunnassa on nykyään erityistä sateenkaaritoimintaa. Haaveleiri on ensimmäinen sukupuolivähemmistöön kuuluville ja sukupuoltaan pohtiville ihmisille suunnattu leiri, jossa seurakunta on järjestäjänä. (Mokki, 2022.)

Haaveleiri on vertaistukileiri 15–21-vuotiaille sukupuolivähemmistöihin kuuluville ja sukupuoltaan pohtiville nuorille. Haaveleiri on järjestetty viisi kertaa, joiden lisäksi vuonna 2021 järjestettiin etäHaave-tapahtuma. Viikonloppuleiri järjestetään pääkaupunkiseudulla seurakunnan leirikeskuksessa. Opinnäytetyön tekijä on työskennellyt toiminnan kohderyhmän kanssa sekä vapaaehtoisena että usean eri tahon palkkaamana. Tämä yhteys mahdollistaa opinnäytetyön toteuttamisen. Työn tarkoituksenmukaisuus, tavoitettujen nuorten tarpeiden kohtaaminen ja toiminnan käytäntöjen yhtenäistäminen sekä laadun varmistaminen ovat keskeisiä teemoja etenkin sateenkaarinuorten kanssa tehtävässä työssä. Nämä tekijät luovat turvallisuutta ja antavat tilaa vertaisuuden kokemukselle. Erityisesti sukupuolivähemmistöihin kuuluvien tuen tarve vertaisuudessa on tunnistettu (Alanko, 2014, s. 25).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitkä tekijät ovat tukeneet vertaistuen muodostumista Haaveleirillä sekä millä tavoin toiminnan mahdollistama vertaistuki on näkynyt osallistujien arjessa Haaveleirin jälkeen. Opinnäytetyön ovat tilanneet Espoonlahden seurakunnan nuorisotyö ja Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisotyö Snellu. Leirin järjestäjätahoina ovat toimineet myös Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus SMOK sekä Espoon tuomiokirkkoseurakunta ja Leppävaaran seurakunta, jotka kuuluvat Espoonlahden seurakunnan tavoin Espoon seurakuntayhtymään (Tiina Kinnunen, erityisnuorisotyönohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 8.10.2024). Opinnäytetyön tavoitteena on tukea tilaajien ja niiden kanssa yhteistyössä Haaveleiritointia järjestävien tahojen kehittämistoimintaa.

2 HAAVELEIRIN TAVOITTEET, RAKENNE JA TOIMINTA

Mio Mokki (sosionomi, kirkon nuorisotyö ja diakoniatyö) on tehnyt Haaveleiristä kehittämispainotteisena opinnäytetyönä vuonna 2022 mallinnuksen Haaveleiritoiminnalle. Mokin opinnäytetyötä käytetään tässä opinnäytetyössä työelämäyhteistyötahojen tiedonantojen lisäksi pääasiallisena lähteenä liittyen Haaveleirin toiminnan määrittelyyn.

Leirin tavoitteena on vastata sukupuolivähemmistöön kuuluvien sekä sukupuoltaan pohtivien nuorten tuen tarpeeseen vertaisuuden kautta. Leirin tuki rakentuu erilaisten menetelmien avulla. Sukupuolen moninaisuuteen liittyviä teemoja pohditaan esimerkiksi keskustelun ja taiteen kautta.

Haaveleiritoiminta koostuu vuosittain järjestettävästä viikonloppuleiristä sekä sen ympärille rakentuvasta Haave-yhteisöstä, jonka avulla toimintaa on pyritty kehittämään vertaislähtöisesti. Haave-yhteisö on nimike leiriä järjestävien työntekijöiden ja vapaaehtoisten vertaisohjaajien yhteiselle suunnittelulle ja ryhmäytymiselle viikonloppuleirin ulkopuolella.

Haave-yhteisöllä on pyritty ylläpitämään leiritoiminnan jatkuvuutta, kehittämään toimintaa ja tukemaan vertaisohjaajien osaamista, jaksamista ja ryhmäytymistä. Vertaisohjaajat ovat voineet myös toivoa koulutusta Haave-toiminnan kehittämispäiviin. Lisäksi Haave-yhteisö toimii vapaaehtoisten omana vertaistoimintona heidän ollessa yli-ikäisiä leirin osallistujiksi. Monet heistä ovat olleet aiemmin leirillä osallistujina.

Viikonloppuleirin ensimmäinen päivä alkaa osallistujalle päivällisellä, mutta ohjaajatiimi saapuu leirikeskukseen jo aiemmin päivällä. Leirin aloituksessa esitellään leiritilan turvallisuuteen liittyvät seikat sekä leirin toimintaperusteina olevat turvallisemman tilan periaatteet. Illan aikana pyritään tutustuttamaan ja ryhmäyttämään leiriläisiä, ja osallistajat ohjataan jakautumaan haluamiinsa majoitusryhmiin.

Haaveleirin ohjelmaan kuuluu ”kanavia” eli työpajoja, jotka pidetään yhtäaikaisesti kaksi kertaa päivän aikana lauantaina eli leiriviikonlopun kokonaisuena päivänä. Osallistujien on siis mahdollista valita kaksi työpajaa, joihin ilmoittaudutaan ensimmäisenä iltana. Työpajojen teemat suunnitellaan hakuvaiheessa osallistujilta kartoitettujen toiveiden ja aiempien leirien palautteen pohjalta. Työpajojen toteutustavat ja työnjako tehdään osallistuvien vapaaehtoisten osaamisen ja kiinnostuksen mukaan. Työpajojen aikana ainakin yksi tiimin jäsen toimii ”aulapäivystäjänä”, joka on saatavilla yksityistä keskustelua varten, jos joku nuorista kokee tarvetta poistua ryhmätilanteesta.

Työpajojen tarkoituksena on antaa tukea ja apua kysymyksiin sekä tilaa sukupuolen moninaisuuteen liittyvien teemojen pohtimiseen keskustelemalla ja/tai jonkin toiminnallisen menetelmän kautta. Leirin työpajojen lisäksi erityisesti vapaa-ajalla ja muissa vapaamuotoisemmissa toiminnoissa osallistujat ryhmäytyvät keskenään ja luovat suhteita, joissa vertaistuki toteutuu yhteisestä kokemuspohjasta syntyvän luottamuksen ja voimaantumisen kautta.

Leirillä on myös saunomismahdollisuus, jota varten jotkut tiimin jäsenet toimivat ”saunamestareina”, joille voi ilmaista toiveensa ja tarpeensa esimerkiksi pukeutumiseen, yksityisyyteen, samaan aikaan saunovien määrään tai ihan omaan saunavuoroon liittyen. Monelle Haaveleiri tarjoaa ainoan tilanteen, jossa on turvallinen olo mennä saunaan. Saunojen aikaan ja muuna vapaa-aikana on myös jotain vapaaehtoista toimintaa, kuten pelejä tai askartelua, joiden kautta pyritään tukemaan leiriläisten ryhmäytymistä ja keskinäisten suhteiden muodostumista. Haaveleirin iltoina, perjantaina ja lauantaina, leiriläisillä on halutessaan mahdollisuus osallistua iltahartauteen ja/tai iltasatuun tai -rentoutukseen.

Leirin viimeisenä aamupäivänä pidetään leirin päätös- ja palautehetki. Haaveleiri on jatkuvasti saanut todella hyvää palautetta. Tähän on järjestäjien näkökulmasta vaikuttanut eniten se, että leiri on ollut tähän asti vahvasti resursoitu, mikä on mahdollistanut nuorten kiireettömän ja yksilöllisen kohtaamisen (Mio Mokki, sosionomi, kirkon nuorisotyö ja diakoniatyö, henkilökohtainen tiedonanto 25.4.2023).

Haaveleiri on tarkoitettu niille nuorille, jotka kuuluvat sukupuolivähemmistöön tai pohtivat sitä. He eivät siis kuulu – tai pohtivat kuuluvatko – cissukupuolisten enemmistöön, jotka kokevat syntymässä määritetyn sukupuolen vastaavan sukupuoli-identiteettiään ja sukupuolen ilmaisuaan (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, i.a.). Luettavuuden edistämiseksi tässä opinnäytetyössä käytetään termiä ”transnuori” sisällyttämään koko Haaveleiritoiminnan kohderyhmän – ”sukupuolivähemmistöön kuuluvat ja sukupuoltaan pohtivat nuoret”.

Transihminen on yleiskäsite, joilla useimmiten kuvataan sukupuolivähemmistöön kuuluvia, ja vastaavasti etuliitettä trans käytetään kuvaamaan henkilöä, jonka sukupuoli tai sukupuolen ilmaisu ei yksiselitteisesti vastaa hänelle syntymässä määriteltyä sukupuolta ja siihen liitettyjä odotuksia, ja joka itse määrittelee olevansa transihminen. Jokaisella on itsemääräämisoikeus termeihin, joita haluaa itsestään ja sukupuoli-identiteetistään käytettävän. Kieli ja käsityksemme ihmisyyden moninaisuudesta on muuttuvainen, ja ajankohtaisia sanastojaakin on useita. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, i.a.) Tässä opinnäytetyössä käytetään termiä ”sateenkaarinuori” käytetään viitattaessa nuoriin, jotka kuuluvat seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöön, ja vastaavasti termiä ”sateenkaarivähemmistö” viitattaessa näihin vähemmistöihin kokonaisuutena. Tutkimustietoa erityisesti sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvoinnista ei ole yhtä paljon kuin sellaista, jossa näiden vähemmistöjen tulokset on yhdistetty.

3 HYVINVOINTI JA TRANSNUORTEN HYVINVOINNIN HAASTEET

Hyvinvointi on fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja henkinen kokonaisuus. Terveiden ja hyvinvoinnin kokemus on subjektiivinen, ja siihen vaikuttavat monet yksilöön ja yhteisöön liittyvät tekijät. (Metsäniemi, 2024.) Vähemmistöasemassa oleva nuori on haavoittuvammassa asemassa kuin enemmistöön kuuluvat

ikätoverinsa, ja esimerkiksi kouluterveyskyselyn tulokset ovat toistuvasti osoittaneet transnuorten hyvinvoinnin olevan heikempi kuin muiden nuorten. Kouluterveyskyselyn 2023 ja myös aiempien tutkimusten mukaan sateenkaarinuorten hyvinvointi, terveys ja osallisuus oli heikompaa muihin nuoriin verrattuna. Transnuorten tilanne oli joillakin tutkituilla osa-alueilla heikempi kuin seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten tilanne. (Lehtonen ym., 2024, s. 10.) Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan sateenkaarinuoret kokivat terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kaksi kertaa useammin kuin muut nuoret. Ahdistuneisuudessa erot olivat jopa kolminkertaisia, ja myös masennusoireet ja huoli mielialasta olivat huomattavasti yleisempiä. He kokivat myös muita nuoria harvemmin saavansa näihin teemoihin liittyen tarvittaessa apua vanhemmilta tai ystäviltä. (Jokela ym., 2020, s. 3.)

Syrjintä, kielteiset asenteet ja yhteiskunnallinen näkymättömyys heikentävät sateenkaarinuorten mielen hyvinvointia, ja he kokevat mielenterveyden riskitekijöitä huomattavasti muita nuoria useammin. Tämä on huomioitu myös vuosille 2020–2030 laaditussa kansallisessa mielenterveysstrategiassa ja itsemurhien ehkäisyohjelmassa, jonka ehdotuksissa linjataan vähemmistöryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten oikeuksien turvaaminen heidän mielenterveytensä vahvistamiseksi. (Pihlajamaa, 2021, s. 106–107.)

3.1 Vähemmistöstressi, sukupuoliristiriita ja sukupuolidysforia

Vähemmistöstressi on vahvasti toimintaa ohjaavien normien ulkopuolelle jäämisen aiheuttamaa kuormitusta, joka voi ilmetä sekä psyykkisesti että fyysisesti (Jokela ym., 2020, s. 30). Vähemmistöstressillä on selitetty terveydellisiä eroja vähemmistöön kuuluvien ja valtaväestön välillä. Se on krooninen stressitila, jolle vähemmistöön kuuluva altistuu poiketessaan yhteiskunnan ja yhteisöjen normeista. Vähemmistöstressi on perusturvan puutos ja stressitila, joka vaikuttaa kielteisesti ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021; Nousiainen, 2020, s. 34–35.)

Vähemmistöstressin esiintyminen johtuu itse koetun syrjinnän lisäksi sisäistetyistä normatiivisista käsityksistä, jotka vaikuttavat sitä kokevan näkemyksiin itsestään ja mahdollisuuksistaan (Alanko, 2014, s. 56). Transnuori saattaa pysyä kaapissa suojellakseen itseään. Ihminen, joka on kaapissa, pitää itseltään tai muilta piilossa jotakin normaalina pidetystä poikkeavaa minuutta (Nousiainen, 2020, s. 33). Hän pitää itsensä näkymättömissä koska kokee, että jokin osa itsestä on piilotettavaa, yhteisön oletuksista poikkeavaa tai vääränä pidettyä.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvan sukupuoli-identiteetti poikkeaa kokonaan tai jossain määrin siitä sukupuolesta, joka hänelle on syntymässä määritelty, tai toisten hänessä näkemästä sukupuolesta. Tämä sukupuoliristiriita voi ilmetä esimerkiksi sukupuolidysforiana, joka on kokonaisvaltainen pahan olon tunne. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, i.a.)

Sukupuolidysforian kokemukset vaihtelevat ja sen rajoja ja määritelmiä on vaikea asettaa, sillä sosiaalinen ympäristö vaikuttaa keskeisesti sen ilmenemiseen ja sen aiheuttamiin oireisiin. Ympäristössä, jossa transnuoren identiteettiä tuetaan ja se otetaan todesta, hän voi todennäköisesti paljon paremmin esimerkiksi odottaessaan tai harkitessaan sukupuolen vahvistamista lääketieteellisesti tai juridisesti. Tyrmäävässä ympäristössä dysforia todennäköisemmin johtaa psyykkiseen sairastumiseen tai oireilemiseen. (Nousiainen, 2020, s. 31.)

3.2 Julkinen asenneilmapiiri

Julkinen keskustelu ja yleinen asenneilmapiiri on transfobian värittämää. Transfobia tarkoittaa vihaa, pelkoa, inhoa tai vastenmielisyyttä transihmisiä kohtaan, joka voi käytännössä olla esimerkiksi mitätöintiä, vähättelyä, poissulkemista, häirintää tai syrjintää (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, i.a.) Nämä asenteet näkyvät laajasti yhteiskunnassa ja yhteiskunnallisissa keskusteluissa.

Transsukupuolisia koskeva lainsäädäntö on yhä ongelmallinen ja sen vaatimukset osaltaan heikentävät translasten- ja nuorten asemaa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022). Suomen laki ei riitä turvaamaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksia. Lainsäädännön muuttamisen lisäksi tarvitaan muun muassa ammattilaisten osaamisen ja tietoisuuden lisäämistä sekä syrjinnän kohteeksi joutuneiden hyvinvointia vahvistavia toimia. Esimerkiksi eheyttämistoiminta, eli seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun muuttamiseen tähtäävät toimenpiteet tulisi kieltää. (Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komitea ECRI, 2023; Lehtonen ym., 2024, s. 12; Pihlajamaa, 2021, s. 45–49; Seta, i.a.; World Health Association, 2024.) On kuormittavaa elää yhteiskunnassa, jossa transsukupuolisia koskeva lainsäädäntö on puutteellinen ja syrjivä, tai jossa homovastaisuuden ilmentäminen on usein hyväksyttyä, tai jossa ei ole turvallista elää avoimesti sukupuoltaan korjaavana henkilönä. Tämä aiheuttaa sateenkaarinuorille ja heidän läheisilleen sekä henkistä että fyysistä rasitusta. (Kirkkohallitus, 2021, s. 9.)

Sateenkaarivähemmistöihin kohdistuu aiempaa äänekkäämpää vastustusta yhteiskunnallisessa keskustelussa, minkä haitat kasautuvat erityisesti transihmisille ja sateenkaari-ihmisille uskonnollisissa yhteisöissä. Vastareaktiot kohdistuvat erityisesti translasten ja -vanhempien oikeuksien edistämiseen. (Pihlajamaa, 2021, s. 48.) Lapsistrategian koronatyöryhmä linjasi, että sateenkaarinuorten luottamusta heidän ihmisoikeuksistaan ja hyvinvoinnistaan huolehtimiseen tulisi vahvistaa myös huomioimalla heidät lainsäädännön uudistuksissa (Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä, 2021, s. 72). Yhteiskunnan rakenteet tekevät kaapista tulemisesta psyykkisesti erittäin raskaan prosessin – siitä tulee usein kynnys, joka ylitetään vasta kun muita vaihtoehtoja ei ole (Nousiainen, 2020, s. 56). Sukupuolidysforian ja vähemmistöstressin lisäksi yhteiskunnalliset asenteet ja omien arkiympäristöjen rakenteet voivat olla hyvinvointia kuormittavia riskitekijöitä transnuoren arjessa.

3.3 Arkiympäristön asenteet

Transnuoria saatetaan väärinsukupuolittaa, ja he saattavat kohdata kiusaamista ja syrjintää. Nämä kokemukset kerryttävät vähemmistöstressiä ja kuormittavat kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä silloin, kun ne kohdistuvat suoraan itseen, että kun ne koskettavat välillisesti, kuten esimerkiksi syrjintä ja kielteiset asenteet, jotka kohdistuvat muihin samaan vähemmistöön kuuluviin tai vähemmistöidentiteettiin itsessään.

Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan transnuoret kokevat koulukiusaamista ja fyysistä uhkaa muita nuoria useammin. Muihin nuoriin verrattuna sateenkaarinuoret saivat harvemmin tarvitsemaansa apua ja tukea. Sateenkaarinuorten osallisuuden kokemukset olivat vähäisempiä kuin muilla nuorilla, ja he kokivat muita useammin yksinäisyyttä. (Jokela ym., 2020, s. 3–4.)

Sateenkaarinuorilla on enemmän kokemuksia kielteisestä kohtelusta, syrjinnästä, syrjäytymisvaarasta ja väkivallasta, ja monet ovat huolissaan ympäristön reaktioista, jos kertovat kuuluvansa sateenkaarivähemmistöön. Monilla ei ole samassa tilanteessa olevia vertaisia. (Alanko, 2014, s. 20.) Monet nuoret pysyvätkin kaapissa, eli pitävät vähemmistöidentiteettinsä salassa. Euroopan Unionin Perusoikeusviraston sateenkaari-ihmisiä koskevaan tutkimukseen vuonna 2020 osallistuneista 15–17-vuotiaista vastaajista neljännes kertoi piilottavansa koulussa kuulumisensa sateenkaarivähemmistöön, ja kaikista kyselyyn osallistuneista puolet kertoi salanneensa sen (Pihlajamaa, 2021, s. 141).

Sateenkaarinuorten ystävyysuhteet muodostavat heille tärkeimmän viitekehysten, ja muiden samankaltaisessa tilanteessa olevien vertaisuus on heille tärkeä tuki ja verkosto. Transnuoret ovat tutkimusten perusteella huomattavasti yksinäisempiä kuin cisnuoret, ja juuri heillä vaikuttaisi olevan merkittävä tarve sosiaalisten verkostojen ja niiden luomisen tuelle. (Alanko, 2014, s. 24–25.) Transnuorille on arkitodellisuutta, että kaapista tuleminen voi haitata kaverisuhteita ja aiheuttaa koulukiusaamista, johtaa vanhempien painostukseen ja myös tuntemattomien aikuisten vihaan (Nousiainen, 2020, s. 56). Tämä

todellisuus heikentää transnuoren kokemusta itsestään tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä ja näkemystä itsestä tulevana täysivaltaisena aikuisena. Yhteiskuntamme on rakennettu niin, että transnuori myös tiedostaa, että hänen elämänpiirinsä rajautumiseen vaikuttaa vähemmistöidentiteetti.

3.4 Moninaisuusosaamisen puute

Sukupuoli on sosiaalisen, psyykkisen, fyysisen ja henkisen ulottuvuuden läpileikkaava kokonaisuus, ja siten keskeinen identiteetin osa. Sateenkaarinuoret ovat usein pakotettuja olemaan kaapissa tai selittämään ja puolustamaan identiteettiään, ja heillä on vähemmän myönteisiä esikuvia (Alanko, 2014, s. 37). Nuoren tehtävä on hakea vakaata ja turvallista pohjaa omalle identiteetilleen, ja myös oma sukupuoli ja sen ilmentäminen on osa sitä. Tämä on totta kaikille nuorille, mutta jo valmiiksi vähemmistöasemassa oleville transnuorille on erityisen haitallista, ettei cisnormatiivisessa yhteiskunnassa transnuorille anneta samaa omistajuutta omasta sukupuolestaan kuin cissukupuolisille (Nousiainen, 2020, s. 80). Heidän sukupuoli-identiteettinsä saatetaan ohittaa tai sanoa sen olevan paikkansapitämätön.

Nuorisotutkimusseuran ja Setan toteuttama Hyvinvoiva sateenkaarinuori -hankkeen kyselyssä yli kaksi kolmesta transnuoresta oli vastannut tarvinneensa tukea silloin, kun oli ensimmäistä kertaa ajatellut sukupuoli-identiteettiään tai tuonut sen julki. Yli 40 % olisi tarvinnut tukea ja opastusta ja yhtä moni olisi tarvinnut asiantuntijan tai vertaisen tukea. (Alanko, 2014, s. 18.) Vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä ilmeni, että huomattavan pieni osuus transnuorista saa apua ja tukea sitä tarvitessaan (Jokela ym., 2020, s. 3). Usein nuorten arjessa toimivien aikuisten, esimerkiksi opettajien tai terveydenhoidon ammattilaisten, osaaminen ja tietotaito sateenkaarevista teemoista on puutteellista (Alanko, 2014, s. 11–12). Vuoden 2020 Nuorisobarometrin aineiston mukaan sateenkaarinuoret kokivat useammin syrjintää joissakin palveluissa verrattuna nuoriin, jotka eivät ilmoittaneet kuuluvansa vähemmistöön (Pihlajamaa, 2021, s. 152).

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma 2021 kuvaa, ettei terveydenhuollon ammattilaisilla ole riittävästi tietoa sateenkaarivähemmistöön kuuluvien lasten ja nuorten asemasta (Valtioneuvosto, 2021, s. 17–18). Myös kouluissa tietoisuuden lisääminen jää yhä yleensä yksittäisille asiaan syventyneille aikuisille. Vaikka sosiaali- ja terveystalveissa toimivien ammattilaisten moninaisuusosaaminen on vahvistunut, oikeusministeriön tilannearvion mukaan koulutuksen järjestelmällisyys on puutteellista. Erityisesti sukupuolen moninaisuuteen liittyvän osaamisen vahvistamiseksi tarvittaisiin toimia. (Pihlajamaa, 2021, s. 96, s. 144.)

Oikeusministeriön tilannearvion mukaan sateenkaarinuorten mielenterveysoireilun ja väkivaltakokemusten korostunut riski antaa syytä panostaa sateenkaarinuorille kohdennettuun erityiseen tukeen ja sateenkaarinuorisotyöhön. Nuorisoalalla osaaminen on vaihtelevaa, ja myös kaikille suunnatun toiminnan normitietoisuutta ja syrjimättömyyttä tulisi yhä vahvistaa. (Pihlajamaa, 2021, s. 153.)

4 TRANSNUORTEN HYVINVOINTIA TUKEVAT VOIMAVARATEKIJÄT

Kouluterveyskyselyn 2023 pohjalta tutkittiin transnuorten hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Keskeisiä olivat muun muassa kuulumisen tunne, myönteinen palaute omista tekemisistä ja saatavilla oleva apu. Voimavaratekijöinä olivat myös esimerkiksi nuoria oikeudenmukaisesti kohtelevat ja heidän asioistansa kiinnostuneet aikuiset kouluarjessa, läheinen ystävä sekä seura- tai järjestötoimintaan osallistuminen. Tutkimus kiteytti voimavaratekijöiden liittyvän hyviin ihmissuhteisiin ja arvostavaan vuorovaikutukseen. Itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön kuulumisen oli voimakkaasti yhteydessä transnuorten tyytyväisyyteen elämään. (Sares-Jäske ym., 2024, s. 1, s. 3, s. 8.) Haaveleiri voi olla erityisellä tavalla kantava tekijä nuorille, joille tämä ei arjessa toteudu, mutta myös osallisuutta vahvistava tekijä nuorille, joille tämä on arkista todellisuutta.

Haaveleiri voi parhaimmillaan tarjota vertaisyhteisön, johon nuori saa kokea kuuluvansa ja jossa hän voi saada apua ja tukea leiriä järjestäviltä työntekijöiltä ja vapaaehtoisilta vertaisohjaajilta.

4.1 Turvallisuus, turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemman tilan periaatteet ovat kokonaisvaltaisen turvallisuuden edistämisen työkalu. Turvallisempi tila on lähtökohta, joka työntekijän näkökulmasta rohkaisee tiedostamaan, mikä kaikki toiminta ja kommunikointi voi aiheuttaa esimerkiksi pelkoa, pahaa oloa, turvattomuutta tai tarvetta suojautua tai häivyttää itseään. Se on työntekijän periaatteellista vallan ja vastuun tiedostamista ja tietoista panostamista turvattomuutta aiheuttavien tekijöiden poistamiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. (Kirkkohallitus, 2019, s. 42–43.)

Haaveleirillä on käytössä Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskuksen turvallisemman tilan periaatteet. Turvallisemman tilan periaatteiden tavoitteina on selkiyttää osallistujille ja järjestäjille – kaikille leirillä oleville – mitkä ovat yhteiset toimintaperiaatteet. Ennakoitavuus ja luotettavuus vahvistavat turvallisuutta kaikille osallistujille ja erityisesti niille, joilla on taustallaan erilaisia vastoinkäymisiä (Kirkkohallitus, 2019, s. 35). Keskeistä on, että periaatteet ovat jaettu ja kaikille samat. Näin luodaan konkreettisella tavalla samanarvoisuutta ja yhdenvertaisuutta leiritoiminnassa.

Isostoiminnan linjaus, joka ohjaa seurakuntien nuorisotyötä, toteaa että nuoren tulisi voida luottaa siihen, että häntä kunnioitetaan, rakastetaan ja suojellaan sellaisena kuin hän on (Kirkkohallitus, 2016). Jotta nuori voi kokea tulevansa kunnioitetuksi ja rakastetuksi sellaisena kuin hän on, tulee hänen kokea tulevansa aidosti nähdyksi ja kohdatuksi omana itsenään.

4.2 Sukupuolisensitiivisyys ja yhdenvertaisuus

Nähdyksi ja kohdatuksi tuleminen on ihmisille perustavanlaatuinen tarve, jonka kunnioittaminen voi tukea merkittävästi transnuoren hyvinvointia ja identiteetin kehittymistä. Sukupuoli on keskeinen osa identiteettiä, ja sen kehittymistä onkin tärkeä turvata esimerkiksi sukupuolisensitiivisyyden keinoin (Kivelä, 2018, s. 129–130). Sukupuolisensitiivisyys on työkalu, joka voi edistää aitoa kohtaamista. Se on herkkyyttä huomata ihmisen minäkuvan rakentumisen tekijöitä kokonaisuutena, ei haalentamalla tai neutralisoimalla sukupuolta vaan iloitsemalla kaikista sukupuolista ja niiden moninaisuudesta (Rantala, 2018, s. 170).

Sukupuolisensitiivisyys edellyttää sekä toiminnan ja asenteiden tiedostamista että sukupuolen moninaisuuden ja sen eri merkitysten ja vaikutusten ymmärtämistä (Kirkkohallitus, 2021, s. 16). Tätä on esimerkiksi sanojen huomioiminen, ettei puhetapa olisi rajaava tai luokitteleva, vaan tilaa antava. Haaveleiritoiminnassa pyritään olettamaan moninaisuutta ja kohtaamaan jokainen leiriläinen yksilönä, samanarvoisena ja yhdenvertaisesti.

Yhdenvertaisuus on syrjimättömyysperiaate ja yksilön arvoa kunnioittava lähtökohta vuorovaikutukselle. Turvallinen seurakunta -ohjeistus toteaa yhdenvertaisuuden tarkoittavan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja ettei ketään saa syrjiä esimerkiksi iän, ihonvärin, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, uskonnon tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Kirkkohallitus, 2019, s. 42). Samanarvoisuus ja yhdenvertaisuus ovat vertaisuuden ja vertaistuen muodostumisen edellytyksiä sekä välittömästi että välillisesti, vertaistukea rakentavaa turvallisuutta tukien. Haaveleirin periaatteina toimivat turvallisemman tilan periaatteet vastaavat pitkälti vertaistuen edellytyksiä.

Haaveleiritoiminnan keskeisenä periaatteena on itsemäärätty- ja itsemääräämisoikeus. Yhteisö on vuorovaikutusprosessi, jonka turvallisuuteen vaikuttavat pienetkin asiat yksilöitä kohdatessa – esimerkiksi henkistä

turvallisuutta lisää myös fyysisen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen siten, ettei ketään vaikkapa kosketeta tai halata yllättäen (Kirkkohallitus, 2019, s. 34).

Turvallisuutta ja yhdenvertaisuutta tukee myös toteutunut oikeus tietoon, joka tukee nuorten turvallista ja tervettä kehittymistä. Kun kouluissa ei opeteta kehojen tai sukupuolen moninaisuudesta tai esimerkiksi seksuaalikasvatus on puutteellista ja sukupuolen moninaisuutta ohittavaa, transnuoret jäävät paitsi tärkeästä itseään koskevasta tiedosta. Vaikka on tapahtunut positiivista kehitystä, useat sateenkaari-ihmiset kokevat, etteivät opetus ja oppimateriaali käsittele sateenkaarivähemmistöjä, tai ne ylläpitävät haitallisia stereotyyppioita (Pihlajamaa, 2021, s. 138).

Tieto luo turvaa, kun sitä jakavat luotettavat ja vastuulliset aikuiset (Nousiainen, 2020, s. 52). Haaveleiritoiminnassa pyritään rakentamaan tilaa, jossa nuoret voivat kysyä ja pohtia ääneen itseään askarruttavia kysymyksiä. Erityisesti leirin työpajoissa käsitellään leirille osallistuvien ilmoittamia aiheita ja aiemmasta leiripalautteesta opittuja transnuorille tärkeitä aiheita. Esimerkiksi sukupuolen lääketieteellinen korjausprosessi on joka vuosi aiheena jossain työpajassa, johon nuoret voivat valita osallistuvansa.

5 OSALLISUUS JA VERTAISTUKI HAAVELEIRITOIMINNASSA

Transnuorten hyvinvointia voidaan pyrkiä edistämään vahvistamalla ja tukemalla heidän tyytyväisyyteensä yhteydessä olevia tekijöitä, kuten sosiaalisia suhteita ja saatavilla olevaa tukea. Osallisuuden kokemusten tukeminen on ensisijaisen tärkeää transnuorten elämässä. (Sares-Jäske ym., 2024, s. 4–5.) Itselle tärkeään yhteisöön kuuluminen on olennainen voimavaratekijä transnuorille, sillä se voi tarjota osallisuuden ja vertaisuuden kokemuksia. Jos alueella ei asu muita samanikäisiä transnuoria, samanhenkiset ryhmät ja vertaistuki voi olla nuorelle

erityisen arvokkaita (Sares-Jäske ym., 2024, s. 5). Haaveleiritoiminnan haussa otetaankin huomioon, onko nuori muun vertaistoiminnan piirissä.

Vertaistuki on samanlaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten toisilleen antamaa tukea ja tilaa, jossa voi halutessaan jakaa kokemuksiaan ja ajatuksiaan toisiaan kunnioittavassa hengessä. Se on sitä vertaisuudessa syntyvää kokemusta, joka vahvistaa osallisuuden kokemusta ja sitä kautta kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2023.) Vertaistuki viittaa usein strukturoituun tukeen, mutta voi sisältää myös vapaamuotoisissa tilanteissa muodostuvan vertaisuuden kokemuksen. Haaveleiri fasiltoi molempia mahdollisuuksia, ja Haaveleiritoiminnassa onkin periaatteellisesti tehty tilaa vapaamuotoiselle vertaistuelle, ja sen arvo on nähty muun muassa leiripalautteessa (Mio Mokki, sosionomi, kirkon nuorisotyö ja diakoniatyö, henkilökohtainen tiedonanto 25.4.2023).

Haaveleiritoiminta on transnuorille kohdennettuna toimintona intentiolla rakennettua vertaisten tilaa. Leiriä toteutetaan vahvalla ”meiltä meille” -periaatteella, jossa vapaaehtoiset vertaisohjaajat ovat itsekin sukupuolivähemmistöön kuuluvia, ja lähes kaikki ovat Haaveleirille aiemmin leiriläisinä osallistuneita. ”Meiltä meille” -periaatteella järjestäytyvä toiminta asettaa osallistujia yhdenvertaisempaan asemaan kuin työntekijältä asiakkaalle ”meiltä teille” -asetelmassa muodostuva toiminta.

Vertaistuki toteutuu käytännössä samanlaisessa elämäntilanteessa olevien tullessa yhteen Haaveleirillä. Se on muun muassa strukturoituja ja teemoitettuja vertaisryhmiä vertaisviikonlopun aikana, vapaamuotoisia oleskeluhetkiä tai kahdenkeskisiä keskusteluja. Se voi olla yksilölle esimerkiksi itsensä ymmärtämistä, merkityksellisiä kontakteja ja tulevaisuususkkoa. Vertaistuki voi tukea nuoren itsetunnon ja identiteetin kehittymistä, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemusta.

Vertaistoiminnossa nuori voi esimerkiksi tavata ensimmäistä kertaa sukupuolivähemmistöön kuuluvan aikuisen tai muutoin nähdä itsensä heijastettuna toisen ihmisyydessä, toisen elämäntilanteessa tai kontekstissa.

Tämänlainen kokemus representaatiosta voi olla voimaannuttava kokemus transnuorelle, erityisesti jos hänellä ei ole arjessaan esikuvia.

Vertaistuen toteutumista voidaan eritellä sekä sen edellytyksien toteutumisen että sitä seuraavien kokemusten avulla. Sen pääedellytyksenä on turvallisuus, joka luo tilaa tehdä itsensä näkyväksi ja myös olla vastaanottavainen vertaisilleen ja heidän kokemuksilleen. Vertaistuen vaatima turvallisuuden kokemus on monen tekijän summa, jotka tässä opinnäytetyössä on eritelty luottamukseksi, turvalliseksi ilmapiiriksi sekä myönteiseksi ja oikeudenmukaiseksi kohteluksi ja ohjaajien rakentavaksi toiminnaksi. Keskeisimpänä seurauksena on vertaistuen tuottama osallisuuden kokemus, joka on tärkeä osa kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämistä. Lisäksi etenkin strukturoitu vertaistuki tarjoaa tilan konkreettiselle avulle ja tuelle, kuten palveluohjaukselle ja tiedon jakamiselle. Tässä opinnäytetyössä leirin jälkeen arkeen kantautuva tuki on eritelty yhteisöllisyyden kantautumiseksi, arjen voimavarojen vahvistumiseksi ja konkreettisten resurssien vahvistumiseksi. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan vertaisuutta, sen edellytyksenä toimivaa turvallisuutta ja seurauksena muodostuvaa osallisuuden ja tuen kokemusta.

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Tilaavina tahoina Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisotyö Snellu ja Espoonlahden seurakunnan nuorisotyö olivat opinnäytetyön keskeisimmät työelämäyhteistyötahot. Tutkimusyhteistyötä tehtiin pääasiallisesti tiedonantojen ja kyselyn levittämisen muodossa. Haaveleiritoiminnan järjestäjät ovat tunnistaneet sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten tarpeen vertaistuelle ja siihen liittyvälle turvallisuuden ja osallisuuden kokemukselle ja pyrkineet vastaamaan siihen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitkä tekijät ovat tukeneet vertaistuen muodostumista, erityisesti turvallisuutta, sekä millä

tavoin toiminnan mahdollistama vertaistuki on näkynyt osallistujien arjessa Haaveleirin jälkeen. Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa yhteistyötahot osallistuivat tutkimuskysymysten muodostamiseen, jotta opinnäytetyön tulokset tarjoaisivat tarkoituksenmukaista tietoa toiminnan kehittämisen näkökulmasta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tukea Haaveleiritoimintaa järjestävien tahojen kehittämistoimintaa relevantilla analyysillä osallistujien kokemuksista ja huomioilla tekijöistä, joita kehittämällä toiminnan vaikuttavuutta voidaan pyrkiä edistämään. Tutkimustuloksilla pyritään selkeyttämään Haaveleirin tarkoituksenmukaisuutta vertaistoimintona ja antamaan palautetta sekä suuntaviittaa kehityskohteista. Esitetty vertaisuuden erittely vastaa toiminnan tavoitteita – siihen peilaten järjestävät tahot voivat arvioida Haaveleiritoiminnan vaikuttavuutta, eli sitä, miten ja missä määrin se on vastannut tavoitteitaan ja kohderyhmänsä tarpeita.

Haaveleiriä järjestävät tahot saavat tämän opinnäytetyön myötä pitkäjänteisempää tietoa toimintansa vaikuttavuuden arviointiin kuin aiemmin, ja tutkimuksessa käytetty kysely jää myös opinnäytetyön tilaajille mahdollista jatkokehittelyä varten. Kyselyn pohjalta voi esimerkiksi kehittää yhtenäistä palautekyselyä leirin lopulla käytettäväksi. Tämänlainen käytäntö tuottaisi vertailukelpoista tietoa myös tulevista leireistä ja toiminnan kehityksestä.

Tutkimuskysymykset muodostuivat teoreettisten lähtökohtien pohjalta siten, että ensimmäinen kysyy siitä turvallisuudesta, jota vertaistuki edellyttää, ja toinen siitä tuesta, jota vertaisuus voi tarjota. Tätä tukea kartoitetaan tässä opinnäytetyössä muun muassa osallisuuteen liittyvien kysymysten avulla. Osallisuus kumpuaa vertaisuuden kokemuksesta.

Tutkimuskysymys 1:

Millä tekijöillä on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta?

Tutkimuskysymys 2:

Miten Haaveleiri ja/tai sen tarjoama vertaistuki on tarjonnut pitkäaikaista tukea?

7 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on kyselytutkimus, jossa yhdistyvät asteikkoarvioitavien väittämien ja avointen kysymysten myötä kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimustapa. Kyselyn mittarit ja kysymykset on kehitetty olemassa olevan tutkimustiedon ja niissä käytettyjen mittareiden, sekä transnuorten hyvinvointiin, vertaisuuteen ja turvallisuuteen liittyvän tutkitun tiedon pohjalta. Kyselyyn osallistui 18 vastaajaa, tavoittaen osallistujia jokaiselta järjestetyltä Haaveleiriltä.

7.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen kyselytutkimus

Opinnäytetyön kyselytutkimuksessa yhdistyvät sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimustapa. Kvantitatiivinen eli määrällisessä tutkimustavassa tutkittavia asioita käsitellään numeerisesti, eli aineisto saadaan numeroina tai laadullinen aineisto ryhmitellään numeeriseen muotoon (Vilkkä, 2007, s.14). Tämän opinnäytetyön tutkimuksen mittarina on kyselylomake, jossa on asteikkoarvioitavia väittämiä sekä avoimia kysymyksiä, joihin on mahdollista vastata sanallisesti. Lisäksi kyselylomakkeessa on joitakin taustatekijöitä kartoitettavia monivalintakysymyksiä. Kyselylomakkeen avointen kysymysten myötä opinnäytetyön kyselytutkimukseen yhdistyy kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimustapa. Laadullinen tutkimus on empiiristä, eli se perustuu aineiston ja sen analyysiin teoreettisten kiinnekohtien avulla (Juhila, 2021a).

Tutkittavat muuttujat on strukturoitu lomakkeeseen, eli vakioitu kysymyksiksi ja vastausvaihtoehdoiksi siten, että vastaajilta voidaan kysyä ne samalla tavalla ja ne ymmärretään samoin (Vilkkä, 2007, s. 15). Keskeiset muuttujat, joista tässä opinnäytetyössä halutaan tietoa, ovat Haaveleirille osallistuneiden kokemukset turvallisuudesta, vertaisuudesta ja osallisuudesta sekä heidän kokemuksensa näiden pitkäaikaisesta vaikutuksesta.

Tutkimus toteutettiin anonyyminä verkkolomakekyselynä (LIITE 1. Kyselylomake). Kyselylomakkeen on oltava tutkimuksen kannalta kattava ja tutkimuskysymyksiin nähden tarkoituksenmukainen, ja samalla vastaajalle yksinkertainen ja helppotajuinen. Strukturoidessa täytyy varmistaa kysymysten ja vastausvaihtoehtojen vakioituminen tämän mukaisesti. Lomakkeen huolellinen suunnittelu ja testaaminen edesauttavat onnistunutta tutkimusta. (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.) Kyselylomaketta kokeilivat tilaavien tahojen edustajat, ja erityisesti yksi Haaveleirillä sekä leiriläisenä että vapaaehtoisena vertaisohjaajana ollut nykyinen työntekijä, joka ei asemansa vuoksi osallistunut kyselytutkimukseen.

Useita samoihin ilmiöihin liittyviä tekijöitä kartoittaessa on perusteltua käyttää kysymyssarjoja (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.). Kysely on rakennettu osioihin, joista suurimmassa osassa on kvantitatiivisesti 1–5 asteikolla arvioitavia väittämiä (samaa mieltä, osittain samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, osittain eri mieltä, eri mieltä). Tässä vastauskaalassa toteutuu tarkoituksenmukainen kattavuus ja symmetrisyys. Symmetrisyys viittaa siihen, että myönteisiä ja kielteisiä vaihtoehtoja annetaan saman verran (Alastalo & Borg, 2010). Kyselyä testauttaessa vastauskaalan vaihtoehdot muutettiin alkuperäisestä formaatistaan (täysin samaa mieltä, samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, eri mieltä, täysin eri mieltä), sillä niitä ei koettu tarkoituksenmukaisiksi, ja testaajat kokivat vastausvaihtoehdot liian jyrkiksi ja huomasivat vastaavansa useammin olevansa ”ei samaa eikä eri mieltä” sekä epäröivänsä ja välttelevänsä vastauskaalan laitevaihtoehtoja (täysin samaa mieltä, täysin eri mieltä). Uusi skaala koettiin testausvaiheessa helppokäyttöisemmäksi ja selkeämmäksi. Se vastaa paremmin sitä, minkälaisia vastauksia on tarkoituksena saada, ja lisää myös tutkimukseen osallistumisen mielekkyyttä. Kun tutkimukseen on mielekkäämpää osallistua, se voi lisätä vastaajien määrää (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.).

Kysely on helppolukuisempi ja -käyttöisempi, kun kysymykset ja väittämät ovat ymmärrettävässä järjestyksessä (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.). Verkkolomakkeen väittämät on niputettu sivuille vastaajan näkökulmasta mahdollisimman loogisiksi ja helppolukuisiksi, ja jokaisella näistä sivuista on

mahdollisuus kertoa lisää. Avoimeen vastauskenttään ei ole annettu muuta tarkentavaa kysymystä vastaajien ohjaamisen välttämiseksi. Avointen vastauskenttien tavoitteena ei ole niinkään saada vastauksia kysymyksiin, vaan tarjota vastaajalle tila kirjoittaa, jos edeltävistä kysymyksistä hänellä on jotain kerrottavaa. Tämä mahdollistaa vastaajille sellaisten asioiden sanoittamisen, joita kyselyssä ei välttämättä muuten saataisi esille. Kysely ei aineistonkeruumenetelmänä silti mahdollista väärinkäsitysten oikaisemista, ja tämä tulee muistaa myös analyysivaiheessa. Mahdollisuus selventää omia näkemyksiään ja vastauksiaan voi myös tehdä verkkolomakkeeseen vastaamisesta osallistujalle mielekkäämpää.

Kysely koostui neljästä osiosta. Kyselyn ensimmäinen osio kartoitti taustatietona, millä leirillä tai leireillä vastaaja oli ollut, oliko hän osallistunut muuhun vertaistoimintaan ennen tai jälkeen Haaveleirille osallistumisen, sekä mitä kautta hän oli kuullut Haaveleiristä. Lisäksi osiossa kartoitettiin tekijöitä, jotka olivat kannustaneet tai saaneet epäröimään leirille ilmoittautumista, sekä avoimella kysymyksellä odotuksia, joita oli ollut leirille tullessa – tämän tarkoituksena oli kartoittaa tekijöitä, jotka olivat jo ennakoasetelmana tukeneet turvallisuutta, osallisuutta ja vertaisuutta leirillä.

Kyselyn toinen osio kartoitti kokemuksia Haaveleirillä 24 väittämällä, jotka vastaajat arvioivat kvantitatiivisesti asteikolla 1–5 (eri mieltä, osittain eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, osittain samaa mieltä, samaa mieltä). Kysymykset oli ryhmitelty sivuille, jotka oli otsikoitu väittämien lauseiden aloituksella ”Haaveleirillä” ja joilla oli myös avoin vastauskenttä otsikolla ”Kerro halutessasi lisää”.

Kyselyn kolmas osio kartoitti samalla formaatilla kokemuksia Haaveleirin jälkeen ja Haaveleiritoiminnasta kokonaisuutena otsikoilla ”Leirin jälkeen” (8 väittämää) ja ”Haaveleiritoiminta”. Toisen ja kolmannen osion väittämät kartoittivat turvallisuutta, osallisuutta ja vertaisuutta kokonaisuutena.

Kyselyn viimeinen osio koostui kahdesta avoimesta kysymyksestä ”Mikä on ollut tärkeintä/merkityksellisintä Haaveleiritoiminnassa?” ja ”Mitä vertaisuus ja

vertaistuki sinulle tarkoittaa?”. Kyselyn onnistumiselle on tärkeää, että tunnistetaan kohderyhmän ymmärrys sanoituksista ja käsitteistä (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.). Haaveleirille osallistuneen käsitys vertaistuesta voi olla kyseisen vertaistukikokemuksen määrittämä tai alustama. Monelle leirille osallistuneelle vertaistuen käsite on tullut tutuksi leirillä, ja sen vuoksi vertaisuudesta on haastavaa kysyä suoraan. Viimeisen osion kysymysten vastaukset voivat selittää ja tukea asteikkoarvioitavien väittämien vastauksia. Lisäksi nämä kysymykset voivat tukea tutkimuskysymyksiin vastaamista, jos niistä käy ilmi esimerkiksi turvallisuuden tai pitkäaikaisen tuen kokemuksia.

7.2 Kyselytutkimuksen mittarit ja niiden perusteet

Mittarit on kehitelty olemassa olevan tutkimustiedon ja niissä käytettyjen mittareiden perusteella. Kysymyksiin ovat vaikuttaneet useat olemassa olevien mittareiden väittämät sekä tutkittu tieto transnuorten hyvinvoinnin haasteista ja hyvinvointia tukevista voimavaratekijöistä. Näiden ohella myös olemassa oleva tieto ja teoreettiset lähtökohdat vertaisuudesta ja erityisesti sen edellytyksenä olevasta turvallisuudesta ovat ohjanneet kyselylomakkeen kysymysten syntyä.

Osallisuuteen (Lehtonen ym., 2024, s. 10) liittyviin väittämiin on vaikuttanut muun muassa kouluterveyskyselyyn vakiintuneen osallisuusmittarin väittämät. Esimerkiksi kouluterveyskyselyyn väittäjä ”Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön” heijastuu tämän opinnäytetyön mittariin väittämiin kuten ”[Haaveleirillä] koin kuuluvani joukkoon”, ”leiriryhmä tuntui tärkeältä” ja ”koin olevani tärkeä osa leiriryhmää”. Toisena esimerkkinä kouluterveyskyselyyn väittäjä ”Kokee päivittäiset tekemiset merkitykselliseksi” heijastui tämän opinnäytetyön mittariin väittämiin kuten ”[Haaveleirillä] kävin merkityksellisiä keskusteluja”, ”sain merkityksellistä ajateltavaa”, ”[Leirin jälkeen] kokemukseni arjen merkityksellisyydestä vahvistui”, ”tulevaisuuteni tuntui merkityksellisemmältä”, ja ”[Haaveleiritoiminta] on tuonut elämäni merkityksellisiä ihmissuhteita.” Kouluterveyskyselyn mittareilla ja tuloksilla on taustoitettu myös esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä väittämiä.

Olemassa oleva tutkimustieto vähemmistöstressistä (Alanko, 2014, s. 56; Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021; Jokela ym., 2020, s. 30; Sares-Jäske ym., 2024, s. 4–5) transnuorten hyvinvoinnin haasteena ja siltä suojaavista tekijöistä heijastuu tämän opinnäytetyön mittarin väittämiin, esimerkiksi ”[Haaveleirillä] sain olla oma itseni”, ”leiriympäristössä oli helpompi olla kuin arkiympäristöissäni”, ”koin tulevani kuulluksi ja ymmärretyksi”, ”[Leirin jälkeen] koin vahvempaa yhteisöllisyyttä arjessani”, ”jaksoin arjessa paremmin”, ”[Haaveleiritoiminta] on rohkaissut minua osallistumaan muuhun vertaistoimintaan”, ja ”on antanut minulle yhteisöllisyyden kokemuksen.”

Transnuorten hyvinvointia tukevia voimavaratekijöitä käsittelevässä luvussa käsitelty oikeus tietoon ja tukeen (Nousiainen, 2020, s. 52; Pihlajamaa, 2021, s. 138) on turvallisuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukena myös sisällytetty mittariin, esimerkiksi väittämiin ”[Haaveleirillä] opin itsestäni uutta”, ”sain keskustella itselleni tärkeistä asioista”, ”leirin teemat tuntuivat itselleni ajankohtaisilta”, ”koin saavani tarvitsemaani tukea”, ”[Leirin jälkeen] tiesin paremmin, mistä saada tukea omiin asioihini”, ”tiesin paremmin, mistä saada apua, kun sitä tarvitsen”, ja ”ymmärsin omaa sukupuoltani paremmin”.

Ohjaajien toimintaan liittyvät väittämät pohjautuvat tiedossa olevaan haasteeseen transnuorten arjessa kohtaamien aikuisten moninaisuusosaamisen puutteeseen (Jokela ym., 2020, s. 3) sekä kouluterveyskyselyn 2023 pohjalta havaittuihin transnuorten hyvinvointia edistäviin tekijöihin (Sares-Jäske ym., 2024, s. 1, s. 3–5, s. 8.), kuten nuoria oikeudenmukaisesti kohtelevat ja heidän asioistansa kiinnostuneet aikuiset.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen (Millä tekijöillä on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta?) vastaavat turvallisuutta kartoittavat väittämät. Näitä ovat luottamukseen liittyvät väittämät (”[Haaveleirillä] pystyin luottamaan muihin leiriläisiin”, ”koin, että minuun luotetaan”, ”pystyin luottamaan leirin ohjaajiin”), turvalliseen ilmapiiriin liittyvät väittämät (”[Haaveleirillä] ilmapiiri oli turvallinen”, ”sain olla oma itseni”, ”leiriympäristössä oli helpompi olla kuin arkiympäristöissäni”) sekä myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyvät väittämät (”[Haaveleirillä] sain myönteistä palautetta

tekemisistäni”, ”minua kohdeltiin oikeudenmukaisesti”, ”ohjaajat kohtelivat minua samoin kuin muita leiriläisiä”, ”ohjaajat ottivat minut ja tarpeeni huomioon” ”ohjaajat olivat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu”).

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastataan analyysillä siitä, miten näillä osa-alueilla on onnistuttu, eli siitä, millä tekijöillä on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta. Turvallisuutta ja näitä tekijöitä voidaan pitää toiseen tutkimuskysymykseen vastaamisen lähtökohtana.

Vertaistukea ja osallisuutta leirillä kartoittavat nähdynksi tulemiseen ja ryhmään kuulumiseen liittyvät väittämät (”[Haaveleirillä] koin tulevani kohdatuksi”, ”koin kuuluvani joukkoon”, ”samaistuin muihin leiriläisiin ja heidän kokemuksiinsa”, ”koin tulevani kuulluksi ja ymmärretyksi”, ”leiriryhmä tuntui tärkeältä”, ”koin olevani tärkeä osa leiriryhmää”) sekä merkitykselliseen vuorovaikutukseen ja tuen tarpeeseen vastaamiseen liittyvät väittämät (”[Haaveleirillä] kävin merkityksellisiä keskusteluja”, ”sain merkityksellistä ajateltavaa”, ”opin itsestäni uutta”, ”sain keskustella itselleni tärkeistä asioista”, ”leirin teemat tuntuivat itselleni ajankohtaisilta”, ”koin saavani tarvitsemaani tukea”, ”[Leirin jälkeen] ymmärsin omaa sukupuoltani paremmin”).

Turvallisuutta, vertaisuutta ja osallisuutta leirillä kartoittavat osiot ovat toisen tutkimuskysymyksen (Miten Haaveleiri ja/tai sen tarjoama vertaistuki on tarjonnut pitkäaikaista tukea?) lähtökohtana. Jos Haaveleirillä ei ole koettu näitä, ei sen jälkeen havaittua tukea voida myöntää Haaveleiritoiminnan ansioksi. Kun Haaveleirillä koettu vertaistuki on arvioitu ja todettu, voidaan kartoittaa, ovatko sen vaikutukset kantautuneet arkeen.

Haaveleirin jälkeen arkeen kantautuvaa tukea kartoittavat erityisesti ”Leirin jälkeen” ja ”Haaveleiritoiminta” -otsikoitujen osioiden väittämät. Näitä ovat yhteisöllisyyden kantautumiseen liittyvät väittämät (”[Haaveleirillä] sain uuden ystävän”, ”[Leirin jälkeen] pidin yhteyttä muihin leiriläisiin”, ”koin vahvempaa yhteisöllisyyttä arjessani”, ”[Haaveleiritoiminta] on tuonut elämäni merkityksellisiä ihmissuhteita”, ”on tuonut elämäni uusia ystäviä”, ”on antanut minulle yhteisöllisyyden kokemuksen”), arjen voimavarojen vahvistumiseen

liittyvät väittämät ("[Leirin jälkeen] jaksoin arjessa paremmin", "kokemukseni arjen merkityksellisyydestä vahvistui", "tulevaisuuteni tuntui merkityksellisemmältä", "[Haaveleiritoiminta] on vahvistanut vuorovaikutustaitojani", "on antanut minulle itsevarmuutta"), ja konkreettisten resurssien vahvistumiseen liittyvät väittämät ("[Leirin jälkeen] tiesin paremmin, mistä saada tukea omiin asioihini", "tiesin paremmin, mistä saada apua, kun sitä tarvitsen", "[Haaveleiritoiminta] on rohkaissut minua osallistumaan muuhun vertaistoimintaan", "on antanut minulle resursseja tavoitella itselleni tärkeitä asioita", "on antanut minulle resursseja vaikuttaa joihinkin elinympäristöni asioihin"). Jälkimmäiseen osa-alueeseen, eli konkreettisten resurssien vahvistumiseen, liittyy myös kyselylomakkeen ensimmäisessä osiossa esitetty kysymys muuhun vertaistoimintaan osallistumisesta.

Toiseen tutkimuskysymykseen (Miten Haaveleiri ja/tai sen tarjoama vertaistuki on tarjonnut pitkäaikaista tukea?) vastataan analyysillä siitä, miten arkeen kantautuvan tuen osa-alueilla on onnistuttu ja miten ne korreloivat turvallisuutta, vertaisuutta ja osallisuutta leirillä kartoittavien osioiden kanssa.

7.3 Aineiston keruu ja kohderyhmän tavoittaminen

Aineiston keruu tehtiin kokonaisotantana, jossa koko perusjoukko otetaan mukaan tutkimukseen. Kokonaisotanta on tyypillistä pienten tutkimusaineistojen kohdalla (Vilkkä, 2007, s. 52). Haaveleiritoiminta on tavoittanut maantieteellisesti laajasti nuoria ympäri Suomen, vaikka leiri on järjestetty yhteensä vasta 5 kertaa (vuosina 2018, 2019, 2022, 2023 ja 2024). Vuoden 2020 leiri peruttiin koronatilanteen vuoksi, ja vuonna 2021 järjestettyä etäHaave-tapahtumaa ei voida pitää leiritoimintaan rinnastettavana. Leireille on osallistunut keskimäärin 20–25 nuorta, ja osallistujakunnassa on ollut jonkin verran päällekkäisyyttä eri vuosina. Leirille osallistuneiden tietoja ei ole turvallisuussyistä säilytetty, mutta leiriläiset ovat itse muodostaneet omia viestiryhmiä. (Tiina Kinnunen, erityisnuorisotyönohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 1.10.2024). Kokonaisotanta on perusteltua, koska havaintoyksiköiden määrä eli perusjoukko on tutkimuksellisesta näkökulmasta pieni.

Kysely toteutettiin syksyllä 2024 kahden viikon aikana 16.–29.9. Webropol-verkkokyselytyökalulla. Kysely jaettiin Haave-yhteisön WhatsApp-ryhmässä ja vertaisohjaajat lähettivät kyselyä eteenpäin sekä yksityisviestitse että niihin Haaveleirien osallistujien muodostamissa ryhmiin, joihin itse kuuluvat. Kysely tavoitti osallistujia jokaiselta leiriltä.

7.4 Analyysimenetelmät

Kun kyselylomakkeen määräaika oli umpeutunut, tutkimusaineisto käytiin läpi, ensin tarkistamalla lomakkeiden tiedot ja arvioimalla puuttuvat tiedot ja virheet. Aineiston tarkistuksessa arvioitiin tutkimuksen kato, eli puuttuvien tietojen määrä. Tämä on yleinen käytäntö aineiston ensimmäisessä käsittelyvaiheessa, jossa myös poistetaan mahdolliset asiattomasti täytetyt lomakkeet (Vilkka, 2007, s. 106).

Laadullinen aineisto ei tuota yksiselitteistä numeerista tietoa kvantitatiivisten mittarien tueksi, vaan se pitää ensin muuttaa tutkittavaan muotoon. Avoimien, kvalitatiivisten kysymysten analyysin tavoitteena oli lisätä aineiston informaatioarvoa. Tämä tehtiin koodaamalla ja teemoittelemalla laadullinen aineisto. Laadullisen tutkimusaineiston käsittely alkaa koodaamisella, jossa aineistoa järjestetään ja luokitellaan, josta edetään varsinaiseen analyysiin (Juhila, 2021b). Teemoitteluvaiheessa vastausten sisältö ryhmitellään tutkimukselle relevanttien asiakokonaisuuksien ja usein esiintyvien piirteiden mukaan (Juhila, 2021c). Avointen kysymysten vastaukset käytiin läpi yksitellen ja niiden sisältämät teemat eriteltiin Webropol-verkkokyselytyökalun sisältämien analyysityökalujen avulla. Vastausten määrä, joissa keskeiset teemat olivat läsnä, kirjattiin ylös. Laadullisesta aineistosta nousevat teemat käsiteltiin numeerisessa muodossa tietosuojan turvaamiseksi. Teemoja käsitellessä aineistosta nostetaan suoria sitaatteja vain, jos se tukee teemojen havainnollistamista ja se voidaan tehdä siten, että vastaajien anonymiteetti säilyy täysin turvattuna.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi (Millä tekijöillä on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta?) analysoidaan turvallisuutta ja sen osatekijöitä kartoittavien väittämien tuloksia sekä asteikkovaihtoehtojen keräämien vastausten mukaan että keskiarvon avulla. Keskiarvo kuvaa havaintojen keskimääräistä suuruutta (Vilka, 2007, s. 122–124). Opinnäytetyön tutkimuksessa käytetyn Webropol-verkkokyselytyökalun analyysitoiminnoilla voidaan tuottaa nämä luvut suoraan. Myös kyselyn ensimmäisessä osiossa taustatietona kartoitetut ajatukset tekijöistä, jotka ovat kannustaneet tai saaneet epäroimään leirille ilmoittautumista, ja avoimella kysymyksellä kartoitetut odotukset leirille tullessa raportoidaan tässä osiossa. Avoimista kysymyksistä nousevia turvallisuuteen liittyviä ajatuksia nostetaan myös ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi.

Toiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi (Miten Haaveleiri ja/tai sen tarjoama vertaistuki on tarjonnut pitkäaikaista tukea?) analysoidaan turvallisuuden lisäksi myös leirillä koettua vertaisuutta ja osallisuutta kartoittavien väittämien vastaukset. Arkeen kantautuvan tuen osa-alueiden (yhteisöllisyyden kantautuminen, arjen voimavarojen vahvistuminen ja konkreettisten resurssien vahvistuminen) tulokset analysoidaan samoin. Aineiston laajuuden ja laadun sen mahdollistaessa, näitä olisi pyritty jäsentämään suhteessa turvallisuuteen, vertaisuuteen ja osallisuuteen liittyvien väittämien tuloksiin. Tähän hyödynnettäviä analyysimenetelmiä ovat esimerkiksi ristiintaulukointi ja regressioanalyysi (Kaakinen & Ellonen, i.a.; Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.). Kuitenkaan vastaajamäärä ei ollut niin suuri, että luotettavaa ja anonymiteettiä turvaavaa ristiintaulukointia tai regressioanalyysia olisi voitu tehdä.

Kokoamalla numerotulokset taulukoihin ja kuvioihin voidaan lisätä havainnollisuutta (Alastalo & Borg, 2010). Tutkimuksessa saatu aineisto kuvataan visuaalisesti luettavuuden edistämiseksi ja esimerkiksi erilaisten prosenttilukujen suhteiden ja aineiston tulosten ymmärtämisen tukemiseksi.

Opinnäytetyön kyselyyn osallistui 18 vastaajaa, ja kyselyn vastaaminen oli aloitettu 25 kertaa. Kyselyn vastaajissa oli jokaiselle järjestetylle Haaveleirille

osallistuneita. Asteikkoarvioitavilla väittämillä oli enimmillään yhden vastaajan kato, eli vastausmäärä oli jokaiseen asteikkoarvioitavaan väittämään 17 tai 18. Yksittäisen monivalintakysymyksen pienin vastaajamäärä oli 12, kysymyksellä ”Oletko osallistunut muuhun vertaistoimintaan?”. Vastaajamäärän kannustamiseksi oli erikseen tiedotettu, ettei mikään kyselyn kysymyksistä ole pakollinen, jotta kyselyssä pääsee etenemään. Vastausten kato on vähäistä, mikä saattaa olla merkki Haaveleiritoiminnan merkityksellisyydestä kyselyyn osallistuneille.

8 TULOKSET

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen tuloksissa ilmeni, että toiminnassa on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta luottamukseen, turvalliseen ilmapiiriin sekä myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyvillä tekijöillä. Kyselyyn osallistuneille Haaveleiritoimintaan osallistumisella on ollut arkeen kantautuva merkitys, joka on näkynyt yhteisöllisyyden kantautumisena, arjen voimavarojen vahvistumisena ja konkreettisten resurssien vahvistumisena. Tekstivastauksissa korostuu vapaaehtoisten vertaisohjaajien tärkeys sekä tavallisen ja turvallisen yhteisen leirielämän merkitys.

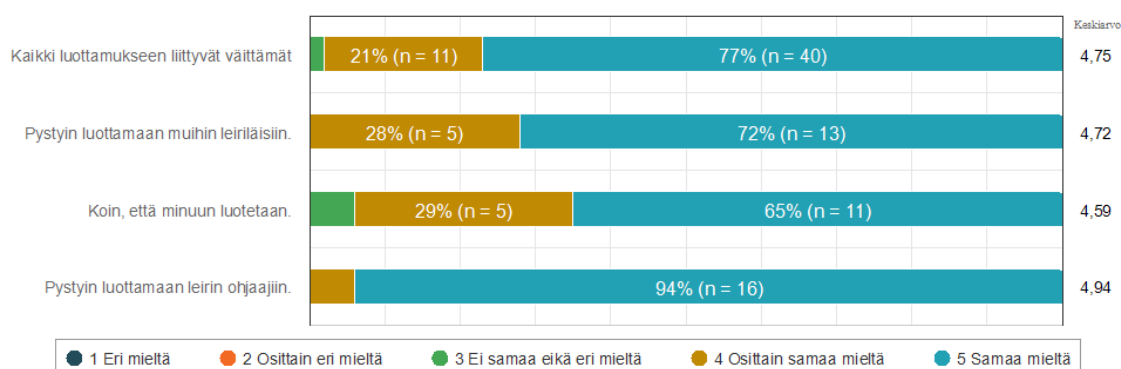
8.1 Turvallinen leirikokemus

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen (Millä tekijöillä on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta?) vastaamiseksi tutkittiin turvallisuuden tekijöitä, joita kartoitettiin luottamukseen, turvalliseen ilmapiiriin sekä myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyvillä väittämillä.

Luottamukseen liittyviä väittämiä oli kolme. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat jokaiseen väittämään. Jokaiseen väittämään lähes kaikki kyselyyn osallistuneet olivat vastanneet olevansa joko samaa mieltä tai osittain samaa mieltä. Eniten samaistumista koettiin väittämään ”Pystyin luottamaan leirin ohjaajiin” ja vähiten väittämään ”Koin, että minuun luotetaan”, josta kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä, mutta josta loput olivat merkinneet olevansa joko samaa mieltä tai osittain samaa mieltä.

Kaikista luottamukseen liittyvistä vastauksista 77 % (n = 40) osoitti vastaajan olevan samaa mieltä väittämän kanssa ja 21 % (n = 11) osoitti vastaajan olevan väittämän kanssa osittain samaa mieltä.

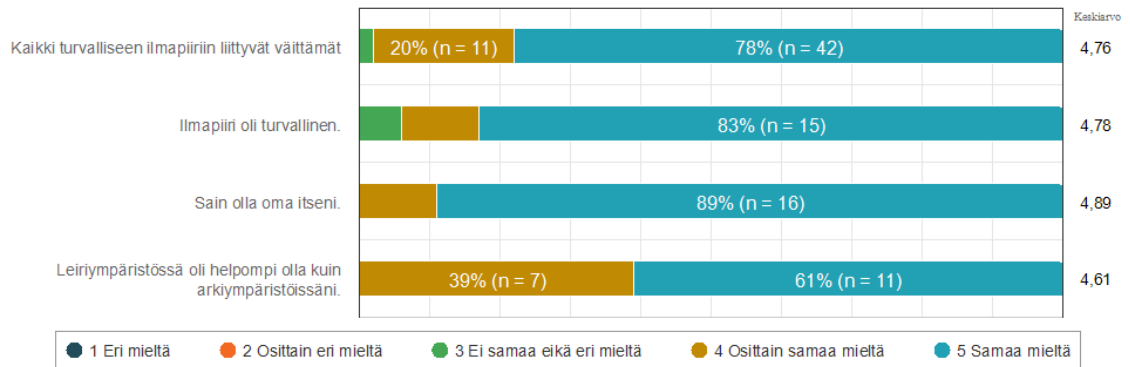
Kaavio 1. Luottamukseen liittyvät väittämät.

Myös turvalliseen ilmapiiriin liittyviä väittämiä oli kolme, joihin kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat. Yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämästä ”[Haaveleirillä] ilmapiiri oli turvallinen”, mutta muuten kaikki vastaajat olivat merkinneet olevansa joko osittain samaa mieltä (11 % vastaajista, n = 2) tai samaa mieltä (83 % vastaajista, n = 15). Väittämällä ”Leiriympäristössä oli helpompi olla kuin arkiympäristössäni” oli eniten osittain samaa mieltä olevia vastaajia. Kyselyn tekstivastauksista käy ilmi pohdintaa siitä, että Haaveleiritoiminta on vielä tärkeämpää niille, joiden tilanne kotona ja arjessa ei ole niin hyvä kuin itsellä.

Kaikista turvalliseen ilmapiiriin liittyvistä vastauksista 78 % (n = 42) osoitti vastaajan olevan samaa mieltä väittämän kanssa ja 20 % (n = 11) osoitti vastaajan olevan väittämän kanssa osittain samaa mieltä.

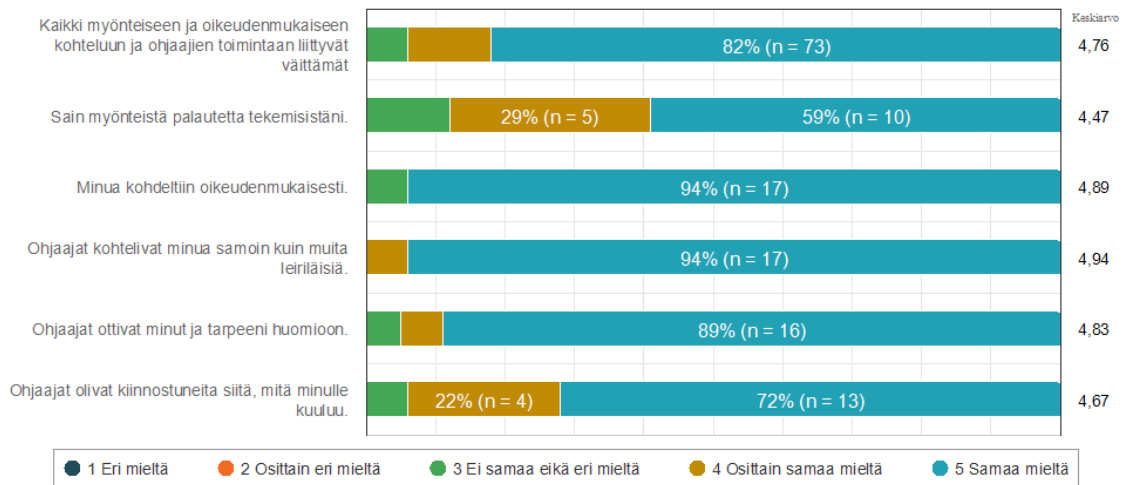
Kaavio 2. Turvalliseen ilmapiiriin liittyvät väittämät.

Myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyviä väittämiä oli viisi. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat jokaiseen väittämään. Eniten samaistumista koettiin väittämiin ”Ohjaajat kohtelivat minua samoin kuin muita leiriläisiä” ja ”Minua kohdeltiin oikeudenmukaisesti” ja vähiten väittämiin ”Sain myönteistä palautetta tekemisistäni” ja ”Ohjaajat olivat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu”. Kyseisen sivun tekstivastauksista (n = 3) käy ilmi laaja kirjo kokemuksia ohjaajien toiminnasta – kokemus, ettei ole tullut erityisesti kohdatuksi, ajatus, että asiat, jotka ovat jääneet ohjaajilta huomaamatta ovat olleet itsellekin tiedostamattomia ja kokemus siitä, että ohjaajat ovat vilpittömästi ja henkilökohtaisesti kiinnostuneita ja saatavilla.

Kaikista myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyvistä vastauksista 82 % (n = 73) osoitti vastaajan olevan samaa mieltä väittämän kanssa ja 12 % (n = 11) osoitti vastaajan olevan väittämän kanssa osittain samaa mieltä.

Kaavio 3. Myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyvät väittämät.

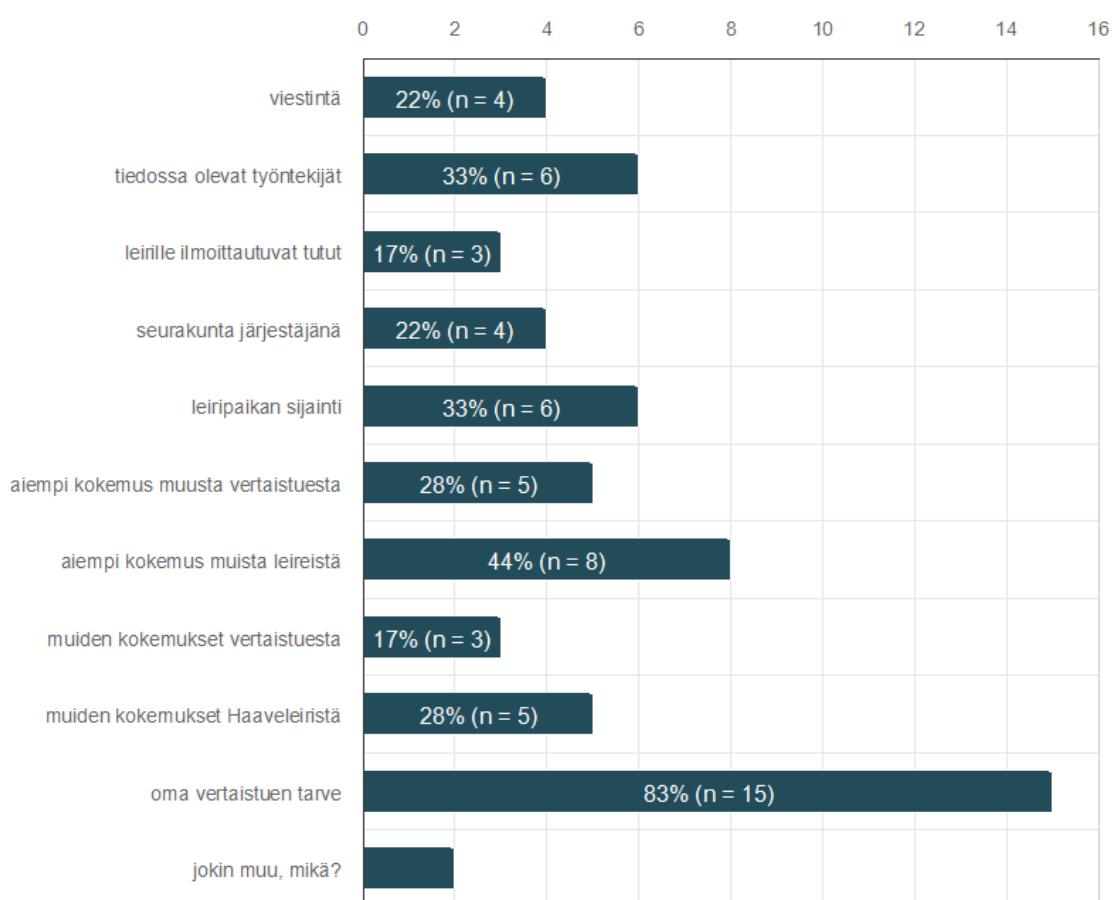

Tulokset olivat hyvin tasaisia kaikkien turvallisuuden osatekijöiden kesken. Yhteenkään turvallisuuden tekijöitä kartoittavaan väittämään ei ollut indikoitu osallistuneiden olevan eri mieltä, ja jokaiseen väittämään suurin osa oli merkinnyt olevansa samaa mieltä. Kyselyn asteikkoarvioitavien väittämien vastaukset sekä avointen kysymysten vastaukset viittaavat, että Haaveleirillä on onnistuneesti rakennettu turvallista leirikokemusta kaikkien tutkittujen tekijöiden osalta, eli luottamuksen, turvallisen ilmapiirin sekä myönteisen ja oikeudenmukaisen kohtelun ja ohjaajien toiminnan osalta.

Oikeudenmukaiseen kohteluun, luotettavaan ja tasavertaisesti osallistujia kohteleviin ohjaajiin liittyvät väittämät, ja väittämä ”Sain olla oma itseni” saivat positiivisimmat tulokset. Vahvimmat tulokset olivat väittämillä ”Ohjaajat kohtelivat minua samoin kuin muita leiriläisiä” ja ”Pystyin luottamaan leirin ohjaajiin”, josta 94 % vastaajista (n = 17) ilmaisi olevansa samaa mieltä yksi vastaaja olevansa osittain samaa mieltä. Seuraavaksi positiivisimmat tulokset olivat väittämillä ”Minua kohdeltiin oikeudenmukaisesti”, ”Sain olla oma itseni” ja ”Ohjaajat ottivat minut ja tarpeeni huomioon”. Heikoimmat tulokset olivat väittämillä ”Sain myönteistä palautetta tekemisistäni”, ”Leiriympäristössä oli helpompi olla kuin arkiympäristössäni” ja ”Koin, että minuun luotetaan”.

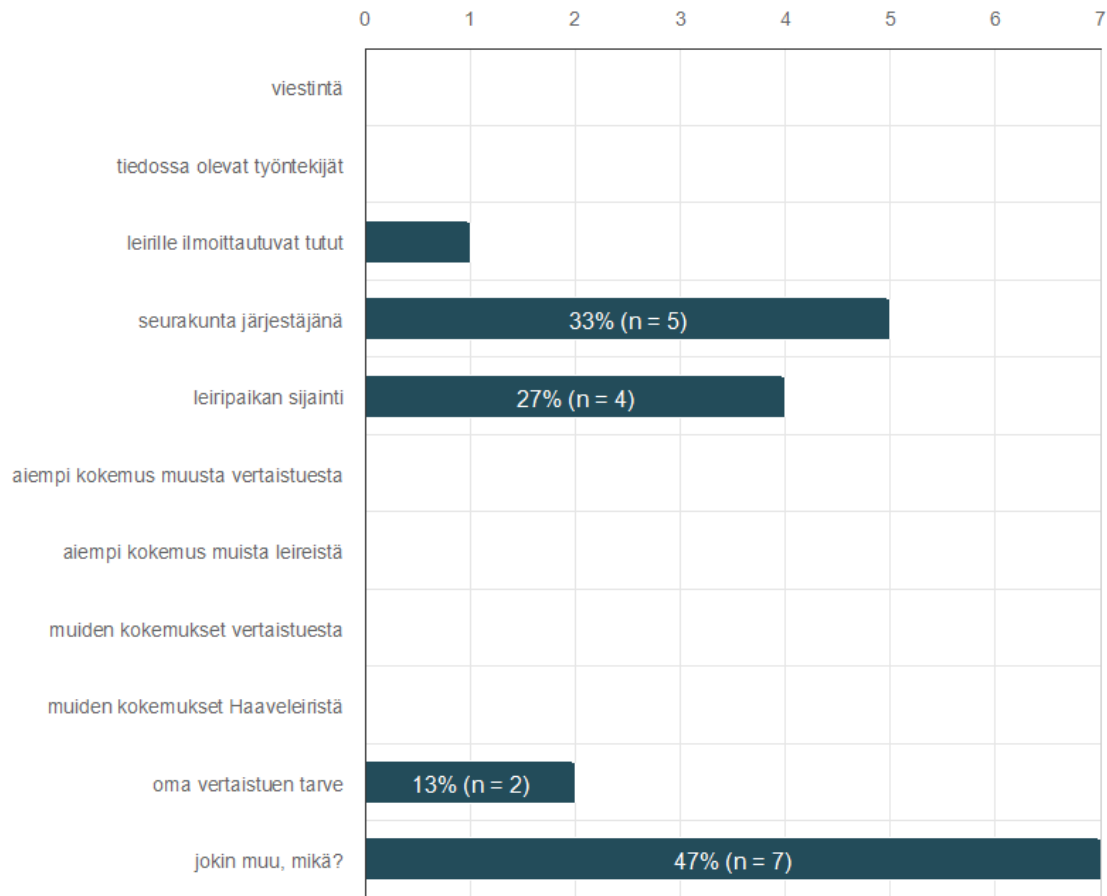
Kyselyn ensimmäisessä osiossa kartoitettiin tekijöitä, jotka ovat kannustaneet tai saaneet epäröimään leirille ilmoittautumista. Eniten kannustaviksi tekijöiksi merkittiin oma vertaistuen tarve, jonka valitsi 83 % vastaajista (n = 15), ja aiempi kokemus muista leireistä, jonka valitsi 44 % vastaajista (n = 8). Muiksi tekijöiksi ilmoitettiin halu löytää uusia ystäviä ja se, ettei aiempaa kokemusta vertaistuesta ollut.

Kaavio 4. Mitkä asiat kannustivat päätöstäsi ilmoittautua leirille (ensimmäisellä kerralla)?

Tekijöiksi, jotka saivat epäröimään leirille ilmoittautumista, 47 % vastaajista (n = 7) valitsi vaihtoehdon ”jokin muu, mikä?”. Muiksi tekijöiksi ilmoitettiin oma epävarmuus tai ahdistus, leirin hinta ja laaja ikähaarukka. Valmiista vastausvaihtoehdoista eniten epäröintiä aiheuttaviksi tekijöiksi ilmoitettiin seurakunta järjestäjänä, jonka valitsi 33 % vastaajista (n = 5), ja leiripaikan sijainti, jonka valitsi 27 % vastaajista (n = 4).

Kaavio 5. Mitkä asiat saivat sinut epäröimään leirille ilmoittautumista (ensimmäisellä kerralla)?

Myös viimeisen sivun tekstivastauksista nousee vahvasti turvallisuuden teema. Ensimmäiseen kysymykseen ”Mikä on ollut tärkeintä/merkityksellisintä Haaveleiritoiminnassa?” vastasi 13 kyselyyn osallistunutta ja toiseen ”Mitä vertaisuus ja vertaistuki sinulle tarkoittaa?” vastasi 12 kyselyyn osallistunutta.

Kertoessaan Haaveleiritoiminnan tärkeimmistä/merkityksellisimmistä asioista, yli puolet vastaajista (n = 7) kertoivat turvallisuudesta. Neljässä näistä vastauksista kerrottiin Haaveleirin olleen ensimmäinen tai ainutkertainen turvallisuuden kokemus. Kolmessa vastauksessa kävi ilmi leirin vaikutuksen kantautuneen arkeen jonkinlaisena rohkaistumisena sosiaalisissa suhteissa tai turvan ja jaksamisen vahvistumisesta. Niissä vastauksissa, joissa nousi turvallisuuden teema, nousivat tekijöinä tavallinen leirielämä ja yhdessä oleminen (n = 2), vertaisohjaajien merkitys (n = 2) ja tila pohtia ja olla epävarma (n = 4).

Myös kysymyksen ”Mitä vertaisuus ja vertaistuki sinulle tarkoittaa?” vastauksissa nousi turvallisuuden teema vahvasti esiin. Suoraan turva ja turvallisuus oli mainittuna neljässä vastauksessa kahdestatoista – näissä mainittiin esimerkiksi ”turvan tunne” ja ”turvallinen yhteisö”. Kolmessa vastauksessa nousi turvallisuus selkeänä teemana vaikkei suoraan mainittuna – esimerkiksi joissain vastauksissa kuvailtiin uskallusta olla avoin ja näkyvä omana itsenään ja jollekin vastaajalle vertaisuus ja vertaistuki tarkoittaa ”Syllä, hengähdystaukoa, lämpöä ja lempeyttä”.

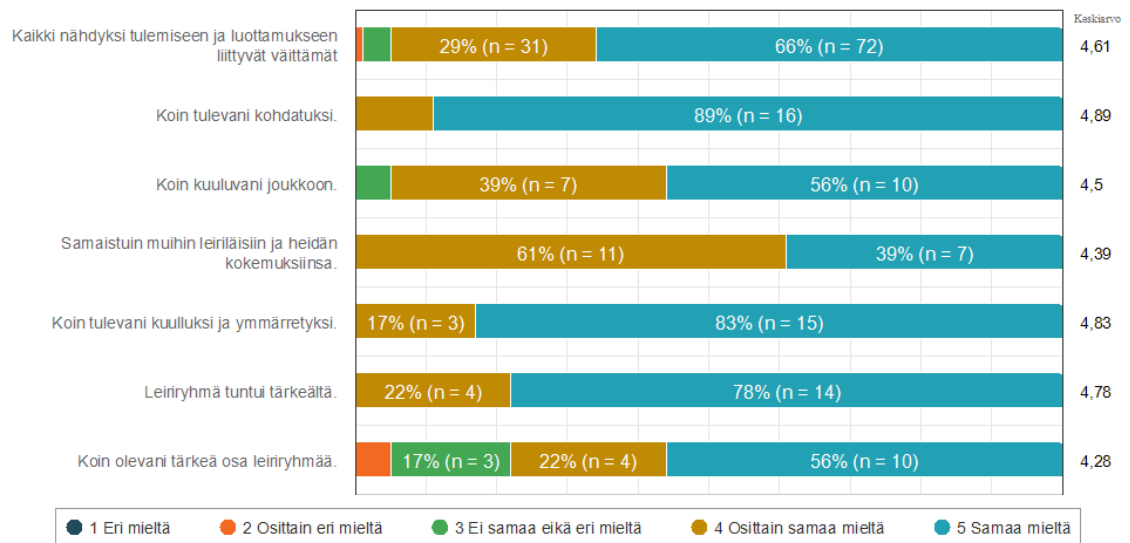
Turvallista leirikokemusta on onnistuneesti rakennettu tutkituilla tekijöillä. Väittämillä kartoitetun luottamuksen, turvallisen ilmapiirin sekä myönteisen ja oikeudenmukaisen kohtelun ja ohjaajien toiminnan lisäksi tekstivastauksista nousi tavallisen leirielämän ja yhdessä olemisen merkitys sekä vertaisohjaajien tärkeys.

8.2 Haaveleirin tarjoama tuki

Toiseen tutkimuskysymykseen (Miten Haaveleiri ja/tai sen tarjoama vertaistuki on tarjonnut pitkäaikaista tukea?) vastaamiseksi kartoitettiin turvallisuuden lisäksi myös vertaistukea ja osallisuutta. Haaveleirillä koettu vertaistuki arvioidaan ja todetaan, jotta voidaan siirtyä kartoittamaan, ovatko sen vaikutukset kantautuneet arkeen. Vertaistuen ja osallisuuden tekijöitä kartoitettiin nähdyksi tulemiseen ja ryhmään kuulumiseen liittyvillä väittämillä sekä merkitykselliseen vuorovaikutukseen ja tuen tarpeeseen vastaamiseen liittyvillä väittämillä.

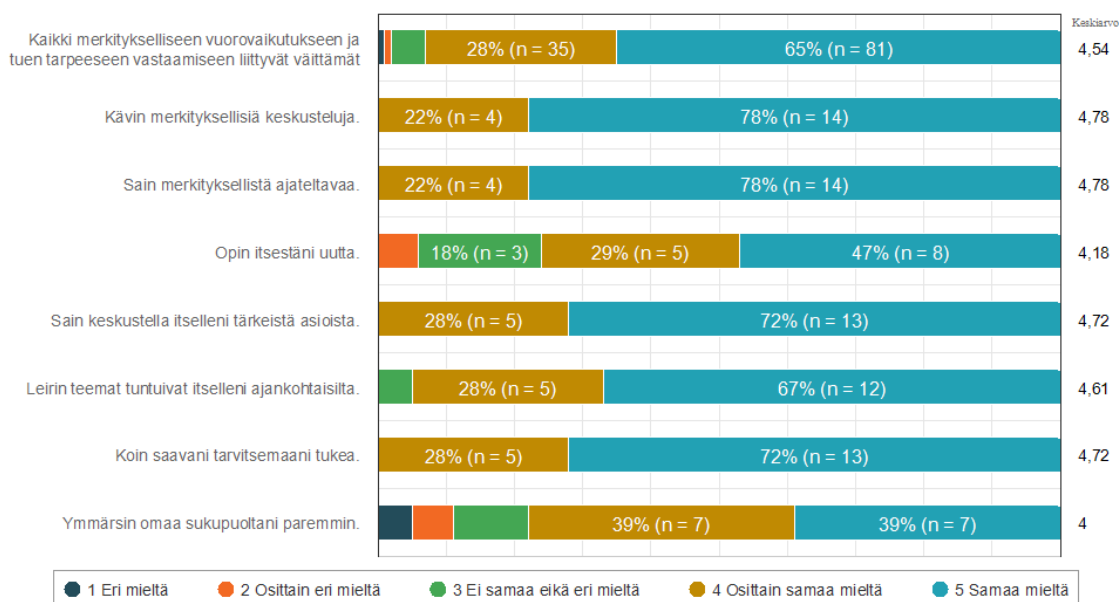
Nähdyksi tulemiseen ja ryhmään kuulumiseen liittyviä väittämiä oli kuusi, ja kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat jokaiseen väittämään. Yli puolet vastaajista oli valinnut vastausvaihtoehdon 5 – Samaa mieltä jokaiseen väittämään lukuun ottamatta väittämää ”Samaistuin muihin leiriläisiin ja heidän kokemuksiinsa”. Tästä väittämästä 39 % vastaajista olivat samaa mieltä ja 61 % osittain samaa mieltä. Heikoin tulos oli väittämällä ”Koin olevani tärkeä osa leiriryhmää”, josta 56 % vastaajista (n = 10) oli samaa mieltä, 22 % vastaajista (n = 4) oli osittain samaa mieltä. Yksi vastaajista oli väittämästä osittain eri mieltä.

Kaavio 6. Nähdynsi tulemiseen ja luottamukseen liittyvät väittämät.

Merkitykselliseen vuorovaikutukseen ja tuen tarpeeseen vastaamiseen liittyviä väittämiä oli seitsemän, joihin kaikki osallistujat vastasivat lukuun ottamatta väittämää ”Opin itsestäni uutta”, johon yksi kyselyyn osallistunut ei vastannut. Tällä väittämällä sekä väittämällä ”Ymmärsin omaa sukupuoltani paremmin” oli heikoimmat tulokset. Yksi vastaaja oli osittain eri mieltä, ja kolme vastaajaa eivät olleet samaa eikä eri mieltä väittämästä ”Opin itsestäni uutta”. 29 % vastaajista (n = 5) olivat osittain samaa mieltä ja 47 % vastaajista (n = 8) olivat samaa mieltä väittämän kanssa. Väittämästä ” Ymmärsin omaa sukupuoltani paremmin”, yksi vastaaja oli eri mieltä ja yksi osittain eri mieltä. 11 % vastaajista (n = 2) eivät olleet samaa tai eri mieltä, ja yhtä moni eli 39 % vastaajista (n = 7) olivat osittain samaa mieltä tai samaa mieltä väittämän kanssa.

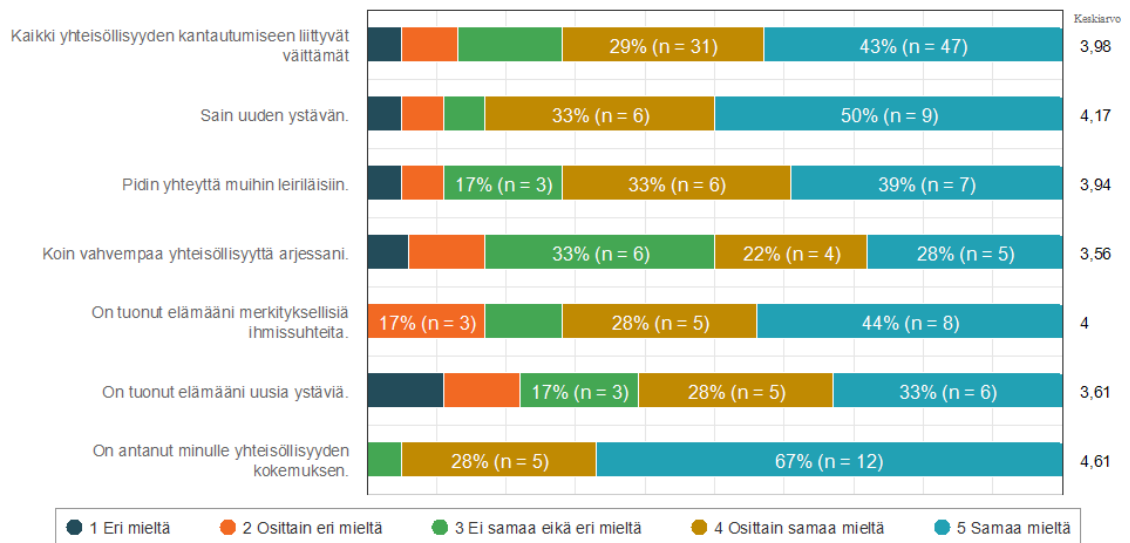
Kaavio 7. Merkitykselliseen vuorovaikutukseen ja tuen tarpeeseen vastaamiseen liittyvät väittämät.

Asteikkoarvioitavien väittämien tulosten perusteella kyselyyn osallistuneet ovat kokeneet Haaveleirillä osallisuutta ja vertaistukea. Haaveleirin jälkeen arkeen kantautuvaa tukea kartoitettiin yhteisöllisyyden kantautumiseen, arjen voimavarojen vahvistumiseen, ja konkreettisten resurssien vahvistumiseen liittyvillä väittämillä.

Yhteisöllisyyden kantautumiseen liittyviä väittämiä oli kuusi. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat jokaiseen väittämään. Kaikista osion vastauksista 43 % (n = 47) osoitti vastaajan olevan samaa mieltä väittämän kanssa ja 29 % (n = 31) osoitti vastaajan olevan väittämän kanssa osittain samaa mieltä.

Kaavio 8. Yhteisöllisyyden kantautumiseen liittyvät väittämät.

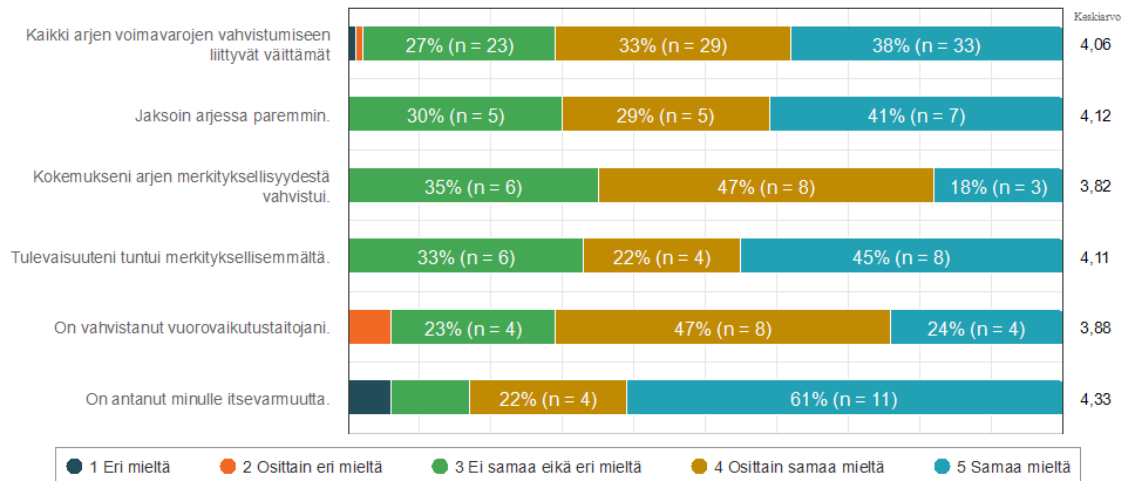
Jokaiseen väittämään yli puolet vastaajista oli valinnut joko asteikkovaihtoehdon 5 – Samaa mieltä tai 4 – Osittain samaa mieltä. Eniten samaistumista koettiin väittämään ”[Haaveleiritoiminta] on antanut minulle yhteisöllisyyden kokemuksen”, josta yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä, mutta josta loput olivat merkinneet olevansa joko osittain samaa mieltä (28 % vastaajista, n = 5) tai samaa mieltä (67 % vastaajista, n = 12).

Heikoiten samaistumista oli väittämään ”[Leirin jälkeen] koin vahvempaa yhteisöllisyyttä arjessani”, josta yksi vastaaja oli eri mieltä ja kaksi osittain eri mieltä ja josta kolmasosa vastaajista (n = 6) ei ollut samaa eikä eri mieltä. Vastaajista 22 % (n = 4) oli osittain samaa mieltä ja 28 % (n = 5) samaa mieltä. Kahdessa sivun tekstivastauksista (n = 3) kävi ilmi Haaveleirin olleen voimaannuttavana tekijä myös leirin jälkeen, mutta että yhteisöllisyys ei ollut kantautunut arkeen. Tämänlainen kokemus saattaa selittää vastausten eroja väittämien ”[Haaveleiritoiminta] on antanut minulle yhteisöllisyyden kokemuksen” ja ”[Leirin jälkeen] koin vahvempaa yhteisöllisyyttä arjessani” välillä.

Arjen voimavarojen vahvistumiseen liittyviä väittämiä oli viisi. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat väittämiin ”[Leirin jälkeen] kokemukseni arjen merkityksellisyydestä vahvistui” ja ”[Haaveleiritoiminta] on antanut minulle itsevarmuutta”, muiden väittämien kohdalla oli yhden vastauksen kato. Kaikista

osion vastauksista 38 % (n = 33) osoitti vastaajan olevan samaa mieltä väittämän kanssa ja 33 % (n = 29) osoitti vastaajan olevan väittämän kanssa osittain samaa mieltä.

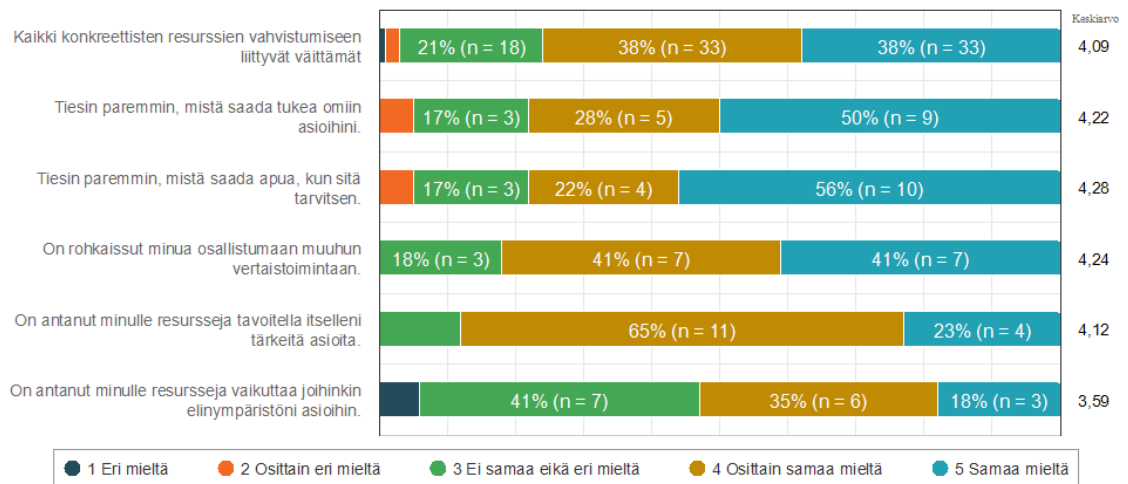
Kaavio 9. Arjen voimavarojen vahvistumiseen liittyvät väittämät.

Eniten samaistumista koettiin väittämään ”[Haaveleiritoiminta] on antanut minulle itsevarmuutta”, johon yksi vastaaja merkitsi olevansa eri mieltä, kaksi etteivät olleet samaa eikä eri mieltä, mutta 22 % (n = 4) olevansa osittain samaa mieltä ja 61 % (n = 11) olevansa samaa mieltä. Tämä on linjassa muun muassa kyseisen sivun tekstivastauksissa kuvattujen voimaantumisen kokemusten kanssa. Lisäksi kolmessa kysymyksen ”Mikä on ollut tärkeintä/merkityksellisintä Haaveleiritoiminnassa?” vastauksista nousee arjen jaksamiseen ja itsevarmuuden vahvistumiseen liittyviä teemoja.

Konkreettisten resurssien vahvistumiseen liittyviä väittämiä oli viisi. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat väittämiin ”[Leirin jälkeen] tiesin paremmin, mistä saada tukea omiin asioihini” ja ”tiesin paremmin, mistä saada apua, kun sitä tarvitsen”, muiden väittämien kohdalla oli yhden vastauksen kato. Kaikista osion vastauksista yhtä suuri osa (38 %, n = 33) osoitti vastaajan olevan samaa mieltä tai osittain samaa mieltä väittämän kanssa.

Kaavio 10. Konkreettisten resurssien vahvistumiseen liittyvät väittämät.

Eniten samaistumista koettiin väittämään ”[Haaveleiritoiminta] on antanut minulle resursseja tavoitella itselleni tärkeitä asioita”. Yhtä moni (n = 14) oli vastannut olevansa samaa mieltä tai osittain samaa mieltä väittämistä ”[Leirin jälkeen] tiesin paremmin, mistä saada tukea omiin asioihini” ja ”tiesin paremmin, mistä saada apua, kun sitä tarvitsen” ja ”[Haaveleiritoiminta] on rohkaissut minua osallistumaan muuhun vertaistoimintaan.”

Heikoin tulos oli väittämällä ”[Haaveleiritoiminta] on antanut minulle resursseja vaikuttaa joihinkin elinympäristöni asioihin”, josta yksi vastaaja oli eri mieltä, 41 % vastaajista (n = 7) ei ollut samaa tai eri mieltä, 35 % vastaajista (n = 6) oli osittain samaa mieltä ja 18 % vastaajista (n = 3) oli samaa mieltä. Lisäksi seitsemässä kysymyksen ”Mikä on ollut tärkeintä/merkityksellisintä Haaveleiritoiminnassa?” tekstivastauksista nousee kartoitettua arkeen kantautunutta tukea vastaavia teemoja.

Asteikkoarvioitavien väittämien ja tekstivastauksista nousevien kokemusten perusteella voidaan todeta Haaveleirin ja sen vertaistuen tarjonnan pitkäaikaista tukea kyselyyn vastanneille tutkituilla osa-alueilla eli yhteisöllisyyden kantautumisena, arjen voimavarojen vahvistumisena ja konkreettisten resurssien vahvistumisena.

9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYTEEN JA LUOTETTAVUUTEEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen jokaisessa vaiheessa otettiin huomioon eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät näkökulmat. Sukupuolivähemmistö on Suomen kontekstissa pieni, ja ne vähemmistöön kuuluvat, joita kokoava toiminta tavoittaa, yleensä tuntevat toisensa. Yhteisöllisyys, joka tässä viitekehyksessä syntyy, on paitsi voimaannuttava ja vertaisuutta mahdollistava tekijä, myös mahdollisesti tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä heikentävä tekijä. Opinnäytetyön tekijän yhteys tutkittavaan kohderyhmään mahdollistaa tutkimuksen, mutta luo myös asetelman, josta opinnäytetyön tekijän tulee olla jokaisessa tutkimuksen vaiheessa tietoinen ja avoin.

9.1 Aineiston luotettavuus, käsittely ja tietosuojat

Olennaista kyselylomakkeella kerättävän aineiston luotettavuudelle on vastaajien luottamuksen herättäminen (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.). Tämän opinnäytetyön kontekstissa se tarkoittaa muun muassa anonyymiteettiä ja tunnistamattomuuteen liittyvien käytäntöjen kommunikointia vastausmotivaation ylläpitämiseksi. Kyselytutkimuksen kohderyhmä on tutkimuksellisesta näkökulmasta pieni, ja Haaveleiritoiminnan osallistujissa on ollut päällekkäisyyttä myös muiden kohderyhmää tavoittavien toimintojen kanssa, esimerkiksi Snellun ja Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskuksen vertaisryhmien kävijäkunnissa. Motivaatio kyselyyn vastaamiseen on todennäköisesti ollut voimakkaampaa niille, joilla Haaveleiritoiminta on ollut merkityksellisempää ja joille sen tarjoama yhteisöllisyys on kantautunut vahvemmin arkeen.

Haasteen aineiston käsittelyyn tuo lähtökohtaisesti osallistujien laaja kirjo. Keskeisimpinä tekijöinä ovat laaja ikähaarukka sekä mille leirille tai leireille vastaajat ovat osallistuneet. Esimerkiksi kyselyyn osallistuva saattaa olla ollut yhdellä, ensimmäisellä järjestetyllä Haaveleirillä kuusi vuotta sitten, ja joku muu kolmella viimeisimmäksi järjestetyllä. Vaikka leirien rakennetta ja toimintatapoja

on aktiivisesti yhtenäistetty, jokainen leiri on aina uniikki. Aktiivisen yhtenäistämisen lisäksi leiriä järjestettäessä on pyritty intentiolla jatkuvaan kehittämiseen (Mio Mokki, sosionomi, kirkon nuorisotyö ja diakoniatyö, henkilökohtainen tiedonanto 25.4.2023).

Aineistoa käsiteltiin vain Webropol-verkkokyselytyökalun analyysitoiminnoilla, eikä niitä viety tai ladattu Webropol-ohjelmasta kuin kaavioiden muodossa, jotka ovat osa julkaistavaa opinnäytetyötä. Tietosuojan varmistamiseksi vain opinnäytetyön tekijällä oli pääsy aineistoon, joka tuhottiin opinnäytetyön valmistuttua. Tuloksia käsiteltiin anonymisti ja kokonaisuutena, jaottelemana pienempiin ryhmiin. Avointen kysymysten vastaukset käytiin yksilöllisesti läpi erotettuna muusta aineistosta siten, ettei käsitellessä käynyt ilmi osallistujan vastauksia muihin kysymyksiin.

Kyselyssä tehtiin valinta olla kysymättä ikää, sillä kohderyhmä on pieni ja ikä voisi tehdä vastaajista liian tunnistettavia analyysivaiheessa. Tavoitteena oli kysyä mahdollisimman vähän mutta tutkimuksen kannalta riittävästi taustatietoja. Leireistä, joille vastaajat oli osallistuneet, kysyttiin. Nämä tiedot jätettiin käyttämättä, koska se olisi heikentänyt vastaajien anonymiteettiä vastaajamäärän koon takia. Tulokset jätettiin käyttämättä myös kysymyksistä ”Oletko osallistunut muuhun vertaistoimintaan?”, ”Mitä kautta kuulit Haaveleiristä?” ja ”Mitä odotuksia sinulla oli tullessasi leirille (ensimmäistä kertaa)?”. Taustakysymysten sijaintia kyselylomakkeessa tulee myös harkita tarkkaan (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, i.a.). Tämän opinnäytetyön kyselyssä tehtiin valinta kysyä taustatiedot aluksi, jotta vastaajat orientoituvat teemaan ja pohtimaan niitä leirejä, joille ovat osallistuneet.

Haaveleiri on kerran vuodessa toteutuva toiminto, ja tutkittavana kohderyhmänä olivat kaikki leirillä aiemmin olleet. Aineistonkeruu ajoittui useampaa kuukautta vuoden 2024 Haaveleirin jälkeen, jotta kyseisen leirin osallistujat vastaisivat mahdollisimman tasaisesti suhteessa muihin vastaajiin. Kysymyksen viiteaika on tuloksille merkittävä, ja tämä tulee pitää mielessä myös analyysivaiheessa (Alastalo & Borg, 2010). Opinnäytetyön tutkimuksen yhtenä tavoitteena on

mahdollistaa arviointi pitkäjänteisemmin kuin aiemmin. Hiljattainen leirille osallistuminen saattaisi aiheuttaa vääristymää tuloksissa.

9.2 Tutkimusyhteistyö ja työelämäyhteistyötahot

Leirin järjestäjinä toimii yhteistyössä useampi taho, joihin kuuluu muun muassa seurakuntia. On tiedossa, että seurakunta voi olla turvattomuutta aiheuttava taho sateenkaarivähemmistöön kuuluville ihmisille (Kirkkohallitus, 2021 s. 14–15). Vertaistuki ei synny turvattomassa tilassa: tämä on yksi vertaiskokemukseen tekijä, jota kyselyllä myös kartoitettiin. Leirillä hengellisyys on vain välillisesti läsnä, ja hengelliset teemat nousevat esiin vain leiriläisten niin toivoessa (Mio Mokki, sosionomi, kirkon nuorisotyö ja diakoniatyö, henkilökohtainen tiedonanto 25.4.2023). Seurakunta on järjestäjänä kuitenkin näkyvä, ja on tutkimukselle relevanttia huomata tämä näkökulma.

Kyselyssä tehtiin valinta kysyä tekijöitä, jotka ovat kannustaneet tai saaneet epäröimään Haaveleirille ilmoittautumista, ja vastausvaihtoehtojen joukkoon kirjattiin myös seurakunta järjestäjänä. Vastausten johdattelemisen välttämiseksi molemmissa kysymyksissä olivat samat vastausvaihtoehdot, eli ne kirjattiin sekä positiivisessa että negatiivisessa muodossa kysytyihin kysymyksiin. Tutkimusympäristöön ja siten myös tutkimukseen liittyy siis muun muassa turvallisuutta koskevia haasteita. Luotettavuus saattaa kärsiä seurakunnan toimiessa järjestäjänä. Tämän opinnäytetyön näkökulmasta tämä tosin tuskin oli haasteena, sillä tutkittavana kohderyhmänä olivat ne, jotka olivat Haaveleiritoimintaan jo osallistuneet.

10 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitkä tekijät ovat onnistuneesti tukeneet vertaistuen muodostumista, erityisesti turvallisuutta, sekä millä tavoin

toiminnan mahdollistama vertaistuki on näkynyt osallistujien arjessa Haaveleirin jälkeen. Kyselyn tulosten mukaan turvallista leirikokemusta on onnistuneesti rakennettu luottamukseen, turvalliseen ilmapiiriin sekä myönteiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun ja ohjaajien toimintaan liittyvillä tekijöillä. Kyselyyn osallistuneille Haaveleiritoimintaan osallistumisella on ollut arkeen kantautuva merkitys. Asteikkoarvioitavien väittämien lisäksi myös avoimissa vastauksissa ilmaistut kokemukset osoittivat tuen kantautuneen kaikkien opinnäytetyön teoreettisten lähtökohtien perusteella eriteltyjen osa-alueiden viitekehuksesta, eli yhteisöllisyyden kantautumisena (Alanko, 2014, s. 20, s. 24–45; Jokela ym., 2020, s. 3–4; Sares-Jäske ym., 2024, s. 1, s. 3, s. 8), arjen voimavarojen vahvistumisena (Alanko, 2014, s. 56; Lehtonen ym., 2024, s. 10; Pihlajamaa, 2021, s. 106–107) ja konkreettisten resurssien vahvistumisena (Alanko, 2014, s. 18; Jokela ym., 2020, s. 3; Sares-Jäske., 2024, s. 1, s. 3–5, s. 8). Myös turvallisuudesta, vertaistuesta ja osallisuudesta tehdyt havainnot ovat linjassa aiemman tutkitun tiedon ja opinnäytetyön teoreettisten lähtökohtien kanssa (Kirkkohallitus, 2019; Nousiainen, 2020, s. 52; Sares-Jäske ym., 2024, s. 4–5; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2023). Vastaajien elämässä voivat vaikuttaa positiivisesti monet muutkin voimavaratekijät Haaveleirin tarjoaman tuen lisäksi. Tämä tunnistetaan myös niiden avoimien kysymysten tekstivastauksissa, joissa on pohdintaa Haaveleiritoiminnan korostuneesta tärkeydestä niille, joiden tilanne kotona ja arjessa ei ole niin hyvä kuin itsellä.

Aineistosta käy vahvasti ilmi, että kyselyyn osallistuneille Haaveleiritoiminta on ollut monella tavalla merkityksellistä. Vastaajien tekstivastauksista käy ilmi, että sen lisäksi, että vertaistukea ja turvallisuutta on onnistuneesti rakennettu Haaveleirillä, myös sen merkitys on ollut huomattava. Turvallisuuden, joukkoon kuulumisen ja turvallisen, tavallisen yhdessäolon merkitys nousi tekstivastauksista toistuvasti vahvoina teemoina. Tämän opinnäytetyön tulokset alleviivaavat kohdennetun nuorisotyön merkitystä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tukea tilaajien ja niiden kanssa yhteistyössä Haaveleiritoimintaa järjestävien tahojen kehittämistoimintaa. Tutkimustulokset ovat työkalu, jonka avulla tilaajat voivat selkeyttää Haaveleirin tarkoituksenmukaisuutta vertaistoimintona sekä millä tavoin toiminnan

tavoitteisiin ja kohderyhmän tarpeisiin on vastattu. Tutkimustulosten pohjalta tilaajat voivat perustella kehityskohteita ja hahmottaa suuntia uusille kokeiluille sekä Haave-yhteisön sisällä että yhteistyöverkostoissa tapahtuvassa kehittämistoiminnassa.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit on ryhmitelty sosiaalialan eettiseen osaamiseen, sosiaalialan asiakastyön osaamiseen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamiseen, kriittiseen ja osallisuutta edistävään yhteiskuntaosaamiseen, tutkimukselliseen kehittämis- ja innovaatio-osaamiseen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamiseen (Diak, i.a.). Opinnäytetyötä tehdessäni osaamiseni syventyi kaikilla näillä osa-alueilla. Eettisen osaamisen alueella erityisesti yhdenvertaisuus-, tasa-arvo- ja moninaisuusosaamiseni syventyi ja ymmärrykseni oman ihmiskäsitykseni merkityksestä asiakastyössä vahvistui. Peilasin Haaveleiritoiminnan vahvuuksia omaan sosiaalialan asiakastyön osaamiseeni, jonka myötä kykyäni reflektoida omaa ja työyhteisön toimintaa laajeni. Kirkon nuorisotyönohjaajan vuorovaikutusosaamisen keskiössä on nuorten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukeminen yhdenvertaisuuden ja osallisuuden periaatteiden pohjalta (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.). Sosiaalialan palvelujärjestelmän vahvuudet ja heikkoudet tulivat minulle vielä aiempaa tutummaksi, jonka kanssa rinnakkain yhteiskuntaosaamiseni syveni, syventyessäni yhteiskunnallisiin valtarakenteisiin ja eriarvoisuuteen ja vastaavasti analysoidessani hyvinvointia tuottavia rakenteita ja prosesseja.

Opinnäytetyötä tehdessäni ymmärrykseni osallisuuden ja vertaistuen merkityksestä syventyi, ja erityisesti tutkimustietoon perehtyessäni ymmärsin laajemmin transnuorille kohdennetun tuen tarvetta. Sekä nuoriso- ja kasvatustieteen ammattilaisen että laajemmin sosiaalialan ammattilaisen työn lähtökohdaksi on arvostava ja tasavertainen kohtaaminen. Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiseen kuuluu keskeisesti lasten ja nuorten fyysisen, henkisen ja hengellisen kasvurauhan turvaaminen pohjalta (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.). Transnuorten erityistarpeiden tunnistaminen ja kohtaaminen edistää heidän hyvinvointiaan ja oikeuksiensa toteutumista. Tämä opinnäytetyö alleviivaa arvostavan ja sensitiivisen ammattiosaamisen tärkeyttä.

Tutkimuksellinen osaamiseni kehittyi rinnakkain työyhteisöosaamiseni kanssa toimiessani työelämäyhteistyötahojen kanssa tuottaakseni ja analysoidakseni tietoa, jota voidaan hyödyntää hyvinvoinnin edistämiseksi. Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiseen kuuluvat toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen sekä työelämä- ja kehittämisosaaminen pohjalta (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.). Osaamiseni vahvistui myös näillä osa-alueilla opinnäytetyöprosessin ja siihen liittyvän työelämäyhteistyön aikana. Tutkimusosaamiseni kehittyi opinnäytetyöprosessin myötä, ja kykyäni arvioida omaa tutkimustyötä vahvistui. Tässä opinnäytetyössä olisi voinut esimerkiksi hyödyntää laajemmin kvalitatiivista tutkimusotetta vertaisuuden ja osallisuuden kokemuksen tutkimiseksi syvemmin, vaikka keinot kohderyhmän tavoittamiseksi olivat rajatut.

Vastaavaa tutkimusta voisi tehdä muista kohdennetuista nuorisotyön toiminnoista. Erilaisten vertaistukitoimintojen vaikuttavuutta tutkimalla voidaan pyrkiä yhteiseen kehittämistyöhön tunnistamalla kohderyhmien tarpeita tukevia toimintatapoja. Haaveleiritoiminnan ympärille rakentunut Haave-yhteisö on luonut jatkuvuutta ja osaamisen siirtymistä yhteisön sisällä. Tämä arvokas tieto ja osaaminen voisi siirtyä myös muiden kohderyhmien vertaistoimintoihin tueksi jatkotutkimusten ja yhteisten kehittämishankkeiden myötä. Vastavuoroisesti Haaveleiritoimintaa kehittäessä voitaisiin hyödyntää muualla opittuja menetelmiä ja työtapoja.

Tämä opinnäytetyö avaa vain yhdestä näkökulmasta kohdennetun nuorisotyön ja suomalaisen sateenkaarinnuorisotyön kenttää. Transnuorten hyvinvointia ja sitä tukevia tekijöitä kartoittavalle tutkimukselle on yhä tarvetta. Kohdennettua nuorisotyötä tutkimalla ja kehittämällä voisi vahvistaa sen asemaa sekä kirkon erityisnuorisotyön että laajemmin suomalaisen nuorisotyön kentällä. Esimerkiksi erilaisten kohderyhmien vertaistoimintojen työtapoja, yhteistyötä ja vaikuttavuutta tutkimalla voisi vahvistaa yhteistä ymmärrystä kohdennetun nuorisotyön merkityksestä ja siellä hyödynnettyä tietotaitoa voisi jakaa ja soveltaa laajemmin, myös muilla työaloilla. Kohdennetun nuorisotyön kentältä löytyvässä ammattiosaamisessa on tärkeitä työkaluja kaikkeen kohtaamiseen.

LÄHTEET

- Alanko, K. (2014). *Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?* Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/sateenkaariniuori.pdf>
- Alastalo, M., & Borg, S. (2010). Numerolukutaito. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Diak. (i.a.). *Sosionomi (AMK) -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 21.10.2024
<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Euroopan rasmin ja suvaitsemattomuuden vastainen komitea ECRI. (28.6.2023). *ECRI General Policy Recommendation No. 17 on preventing and combating intolerance and discrimination against LGBTI persons*. <https://rm.coe.int/general-policy-recommendation-no-17-on-preventing-and-combating-intole/1680acb66f>
- Helsingin seurakunnat. (17.6.2019). *Sateenkaariryö kirkossa täyttää 20 vuotta ja sitäkin juhlitaan Helsinki Prideä aikana*.
<https://www.helsinginseurakunnat.fi/uutiset/kirkonsateenkaariryotaytaa20vuottajasitajuhlitaanhelsinkipridenaikana>
- Jaskari, O., & Keski-Rahkonen, A. (2021). Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*, 137(17). Duodecim.
<https://www.duodecimlehti.fi/duo16384>
- Jokela, S., Luopa, P., Hyvärinen, A., Ruuska, T., Martelin, T., & Klemetti, R. (2020). *Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-580-3>

- Juhila, K. (2021a). Laadullinen tutkimus ja teoria. Teoksessa Vuori, J. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>
- Juhila, K. (2021b). Koodaaminen. Teoksessa Vuori, J. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/>
- Juhila, K. (2021c). Teemoittelu. Teoksessa Vuori, J. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Kaakinen, M., & Ellonen, N. (i.a.). Regressioanalyysi. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Kirkkohallitus. (2016). *Isoja ihmeitä. Isostoiminnan linjaus 2016*. [Ohjeistus].
<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/08/Isoja-ihmeita-Isostoiminnan-linjaus-2016.pdf>
- Kirkkohallitus. (2019). *Turvallinen seurakunta*. [Ohjeistus].
- Kirkkohallitus. (2021). *Sateenkaarinuorten hyvinvointi seurakunnissa*. [Opas].
https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/07/KH_sateenkaarinuoret_saavutettava_verkko-pdf_05102021-1.pdf
- Kivelä, M. (2018). Sukupuolisuuden ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus. Teoksessa H. Pruuki (toim.), *Kaunis ihminen. Sukupuolisuuden ja seksuaalisuuden kohtaaminen seurakunnissa* (s. 118–133). Kirjapaja.
- Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. (i.a.). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja).
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

- Lehtonen, J., Majlander, S., Sares-Jäske, L., Jehkoi, A., & Luopa, P. (2024). *Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien 8.- ja 9-luokkalaisten hyvinvointi : Kouluterveyskysely 2019-2023*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-279-2>
- Metsäniemi, P. (16.8.2024). Mitä terveys on? *Lääkärikirja Duodecim*. Duodecim. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00903#s2>
- Mokki, M. (2022). *Haave-leiri nuorten tukena : Mallinnus sukupuoleltaan moninaisten ja sukupuoltaan pohtivien nuorten HAAVE-leirille* [Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204225738>
- Nousiainen, S. (2020). *Sukupuoleen katsomatta. Kuinka kohdata moninaisuus*. Atena.
- Pihlajamaa, M. (toim.). (2021). *Kohti sateenkaariystävällisempää Suomea : Tilannearvio seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa 2021*. Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-939-1>
- Rantala, E. (2018). Sukupuolisuus rippikoulussa. Teoksessa H. Pruuki (toim.), *Kaunis ihminen. Sukupuolisuuden ja seksuaalisuuden kohtaaminen seurakunnissa* (s. 168–183). Kirjapaja.
- Sares-Jäske, L., Jehkoi, A., Rantanen, E., & Lehtonen, J. (2024). *Transnuorten tyytyväisyys elämään – voimavaratekijät liittyvät hyviin ihmissuhteisiin ja arvostavaan vuorovaikutukseen*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-264-8>
- Seta. (i.a.). *Eheyttämistoiminta*. Saatavilla 28.10.2024 <https://seta.fi/ihmisoikeudet/eheytystoiminta/>
- Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä. (2021). *Lapset, nuoret ja koronakriisi : Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi*. Valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-674-7>
- Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. (i.a.). *Sukupuolen moninaisuuden sanasto*. Saatavilla 10.9.2024 <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.). *Nuorisotyönohjaajan ydinsaamiskuvaus.*

Saatavilla 21.10.2024

<https://kirkonydinsaaminen.fi/nuorisotyönohjaaja.html>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (25.3.2022). Luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

https://thl.fi/documents/155392151/190159780/450207lausunto_luonnoksesta_hallituk827831359.pdf/75bd5447-97b6-d15f-9207-6215a5b8025e/450207lausunto_luonnoksesta_hallituk827831359.pdf?t=1661934150951

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (7.12.2023). *Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki.*

<https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/kokemusasiantuntijuus-ja-vertaistuki>

Valtioneuvosto. (2021). *Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma.*

[Valtioneuvoston periaatepäätös]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-868-0>

Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet.* Tammi.

World Health Association. (30.1.2024). *WMA Statement on Natural Variations of Human Sexuality.* <https://www.wma.net/policies-post/wma-statement-on-natural-variations-of-human-sexuality/>

LIITE 1. Kyselylomake

Vertaistuki Haaveleirillä

Tämä kysely on suunnattu sinulle, joka olet osallistunut Haaveleirille. Kyselyssä kartoitetaan vertaistukea, osallisuutta ja turvallisuutta leirillä. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, mitkä tekijät ovat niitä tuottaneet, ja ovatko ne kantautuneet arkeen.

Sinä Haaveleirille osallistunut, vastaathan kyselyyn – kokemuksesi on tärkeä!

Kyselyyn vastaaminen vie 15–25 minuuttia ja mikään kyselyn kysymyksistä ei ole pakollinen, jotta voit edetä kyselyssä.

Kyselyn tuloksia tarkastelee vain opinnäytetyön tekijä. Tulokset käsitellään nimettöminä ja tietoturvasääntöjen mukaisesti, ja tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua.

Kysely on auki kaksi viikkoa välillä 16.9.–29.9.2024.

Kiitos osallistumisesta!

Lisätietoja kyselystä saat:

Max Vuorinen

maxleomyrsky.vuorinen@student.diak.fi

1. Millä leirillä tai leireillä olet ollut?

- 2018
- 2019
- etäHaave 2021
- 2022
- 2023
- 2024

2. Oletko osallistunut muuhun vertaistoimintaan?

- Ennen Haaveleirille osallistumista
- Haaveleirille osallistumisen jälkeen

3. Mitä kautta kuulit Haaveleiristä?

4. Mitkä asiat kannustivat päätöstäsi ilmoittautua leirille (ensimmäisellä kerralla)?

- viestintä
- tiedossa olevat työntekijät
- leirille ilmoittautuvat tutut
- seurakunta järjestäjänä
- leiripaikan sijainti
- aiempi kokemus muusta vertaistuesta
- aiempi kokemus muista leireistä
- muiden kokemukset vertaistuesta
- muiden kokemukset Haaveleiristä
- oma vertaistuen tarve
- jokin muu, mikä? _____

5. Mitkä asiat saivat sinut epäröimään leirille ilmoittautumista (ensimmäisellä kerralla)?

- viestintä
- tiedossa olevat työntekijät
- leirille ilmoittautuvat tutut
- seurakunta järjestäjänä
- leiripaikan sijainti
- aiempi kokemus muusta vertaistuesta
- aiempi kokemus muista leireistä
- muiden kokemukset vertaistuesta
- muiden kokemukset Haaveleiristä
- oma vertaistuen tarve

jokin muu, mikä? _____

6. Mitä odotuksia sinulla oli tullessasi leirille (ensimmäistä kertaa)?

Seuraavissa osioissa kaikki kysymykset ovat arvioitavia asteikolla 1–5:

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Lisäksi jokaisessa osiossa voit halutessasi kirjoittaa vastauksillesi perusteluita tai selityksiä.

7. Haaveleirillä

Koin tulevani kohdatuksi.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Koin kuuluvani joukkoon.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Pystyin luottamaan muihin leiriläisiin.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Samaistuin muihin leiriläisiin ja heidän kokemuksiinsa.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Ilmapiiri oli turvallinen.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Sain olla oma itseni.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Leiriympäristössä oli helpompi olla kuin arkiympäristöissäni.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

8. Kerro halutessasi lisää:

9. Haaveleirillä**Koin tulevani kuulluksi ja ymmärretyksi.**

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Leiriryhmä tuntui tärkeältä.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Koin olevani tärkeä osa leiriryhmää.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Sain myönteistä palautetta tekemisistäni.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Koin, että minuun luotetaan.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Minua kohdeltiin oikeudenmukaisesti.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

10. Kerro halutessasi lisää:

11. Haaveleirillä

Ohjaajat kohtelivat minua samoin kuin muita leiriläisiä.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Ohjaajat ottivat minut ja tarpeeni huomioon.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Ohjaajat olivat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Pystyin luottamaan leirin ohjaajiin.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

12. Kerro halutessasi lisää:

13. Haaveleirillä

Kävin merkityksellisiä keskusteluja.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Sain merkityksellistä ajateltavaa.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Opin itsestäni uutta.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Sain uuden ystävän.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Sain keskustella itselleni tärkeistä asioista.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Leirin teemat tuntuivat itselleni ajankohtaisilta.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Koin saavani tarvitsemaani tukea.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

14. Kerro halutessasi lisää:

15. Leirin jälkeen

Pidin yhteyttä muihin leiriläisiin.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Koin vahvempaa yhteisöllisyyttä arjessani.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Jaksoin arjessa paremmin.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Kokemukseni arjen merkityksellisyydestä vahvistui.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Tulevaisuuteni tuntui merkityksellisemmältä.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Tiesin paremmin, mistä saada tukea omiin asioihini.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Tiesin paremmin, mistä saada apua, kun sitä tarvitsen.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

Ymmärsin omaa sukupuoltani paremmin.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

16. Kerro halutessasi lisää:

17. Haaveleiritoiminta

On vahvistanut vuorovaikutustaitojani.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

On rohkaissut minua osallistumaan muuhun vertaistoimintaan.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

On antanut minulle resursseja tavoitella itselleni tärkeitä asioita.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

On antanut minulle resursseja vaikuttaa joihinkin elinympäristöni asioihin.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

18. Kerro halutessasi lisää:

19. Haaveleiritoiminta

On antanut minulle itsevarmuutta.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

On tuonut elämääni merkityksellisiä ihmissuhteita.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

On tuonut elämääni uusia ystäviä.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

On antanut minulle yhteisöllisyyden kokemuksen.

- 1 Eri mieltä
- 2 Osittain eri mieltä
- 3 Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 Osittain samaa mieltä
- 5 Samaa mieltä

20. Kerro halutessasi lisää:

Tällä sivulla on kyselyn viimeiset kaksi kysymystä. Paina vielä lähetä, kun olet kirjoittanut sen, mitä haluat!

21. Mikä on ollut tärkeintä/merkityksellisintä Haaveleiritoiminnassa?

22. Mitä vertaisuus ja vertaistuki sinulle tarkoittaa?
